

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
OPRACOWANA W STANDARDACH
ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO
PRZEZ LOKALNĄ SPOŁECZNOŚĆ
(RLKS)
NA LATA 2023-2029**

**Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka
„Wielkie Jeziora Mazurskie”**

Ogonki, czerwiec 2023 roku

Spis treści

Wykaz skrótów i pojęć	3
Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
1. Nazwa LGD i forma prawna.....	4
2. Opis procesu tworzenia partnerstwa	4
3. Ogólny opis struktury LGD	6
4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego	7
5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań procesu decyzyjnego	8
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	9
7. Partnerstwo wewnętrzne w LGD.....	10
Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	11
Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR	19
Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR	27
Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia	29
1. Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi.	29
2. Wartość dodana podejścia LEADER.....	34
Rozdział VI. Cele i wskaźniki	36
Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	42
1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno – instytucjonalnych.....	42
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru	43
3. Innowacyjność i inkluzywność jako kluczowe elementy LSR.....	44
Rozdział VIII. Plan działania.....	45
Rozdział IX. Plan finansowy LSR.....	45
Rozdział X. Monitoring i ewaluacja	47
Wykaz wykorzystanej literatury	52
Załącznik Nr 1 do LSR – Cele i przedsięwzięcia	54
Załącznik Nr 2 do LSR – Plan działania	55
Załącznik Nr 3 do LSR – Budżet LSR	58
Załącznik nr 4 do LSR – Plan wykorzystania budżetu LSR	59

Wykaz skrótów i pojęć

EFFROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFMRA	Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury
FEEnIKS	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
FEWiM	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 -2020
GUS	Główny Urząd Statystyczny
NOWEFIO	Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030
JSFP	jednostka sektora finansów publicznych
LEADER	metoda zakładająca: oddolność, terytorialność, zintegrowanie, partnerstwo, innowacyjność, decentralizację zarządzania i finansowania, sieciowanie i współpracę
LGD	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Rybackiej „Wielkie Jeziora Mazurskie”
MBA	Master of Business Administration
MŚP	mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
NGO	organizacje pozarządowe
POKL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020
PROW 2007-2013	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
PROW 2014-2020	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
PORYBY 2007-2013	Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2007-2013
PORYBY 2014-2020	Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014-2020
PWT Litwa - Polska - Rosja	Program Współpracy Transgranicznej Polska-Litwa-Rosja na lata 2007-2013
Rada LGD	Organ decyzyjny Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
RPO Warmia Mazury	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020
RODO	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)
Rozporządzenie 2021/1060	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego PLUS, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej
SWOT	Technika wykorzystywana do identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń
Związek Stowarzyszeń LGD9	Związek Stowarzyszeń Na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich (LGD9)

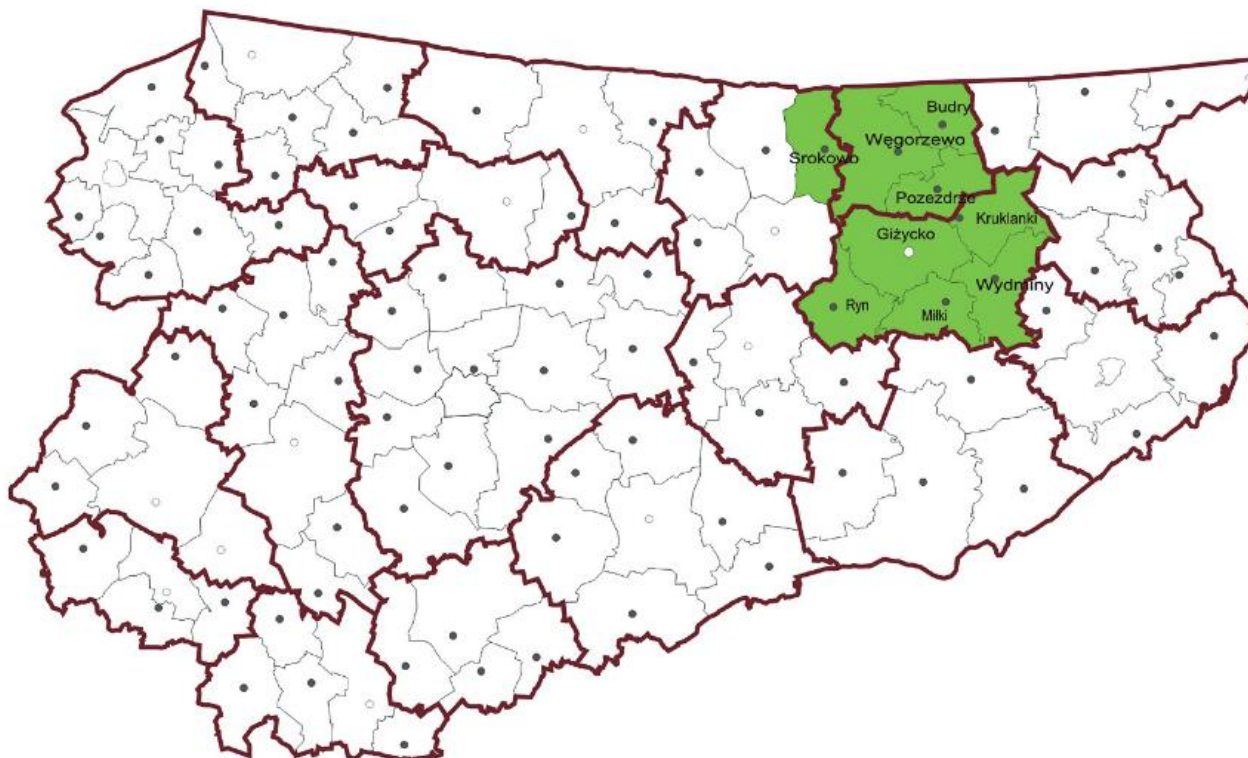
Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1. Nazwa LGD i forma prawna

LGD funkcjonuje pod nazwą *Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka "Wielkie Jeziora Mazurskie"*. Statut zezwala na używanie nazwy skróconej: *LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”*. LGD posiada osobowość prawną w formie stowarzyszenia, które zostało zarejestrowane w Sądzie Rejonowym w Olsztynie, Wydział VIII Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 02.12.2009 r., pod numerem KRS **0000342523**.

2. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Wnioskodawcą i koordynatorem działań na rzecz utworzenia Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” był Związek Stowarzyszeń na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich (LGD9). Obszar działania obu organizacji pokrywa się, jest to północno – wschodnia część województwa warmińsko – mazurskiego, teren dziewięciu gmin wchodzących w skład powiatów: giżyckiego, węgorzewskiego i kętrzyńskiego i są to gminy: Budry, Pozezdrze, Węgorzewo, Krukianki, Miłki, Ryn, Giżycko, Wydminy i Srokowo. Wszystkie te samorządy są członkami obu stowarzyszeń od dnia ich zarejestrowania w KRS (Związek Stowarzyszeń LGD9: 13.03.2006 r., a LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”: 02.12.2009 r.). Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym, obok przedstawicieli sektora publicznego (JSFP) i społecznego (osoby fizyczne oraz NGO) członkami są również podmioty gospodarcze (MŚP). Trójsektorowość realizuje założenia podejścia LEADER, czego przejawem jest udział w inicjatywach organizacji przedstawicieli wszystkich sektorów, co przekłada się na aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich, w tym budowanie potencjału społecznego i gospodarczego na wsi.

Rys. 1. Obszar działania LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”

Źródło: <https://wmodr.pl/files/Yg8aQ9IELKZUZPDU5OugoFY5E6SWBX0xipGkVTGh.pdf> (22.11.2021 r.).

Związek Stowarzyszeń LGD9 w okresie od kwietnia 2007 r. do marca 2008 r. wdrażał Pilotażowy Projekt Leader+, Schemat II, działanie 2.7 w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006, który zakładał realizację planów dotyczących realizacji strategii obejmujących promocję obszarów wiejskich i animowanie współpracy partnerów lokalnych –

budżet projektu 748 000,00 zł. W latach 2009-2015 wdrażał Lokalną Strategię Rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – budżet projektu to 8 275 420,00 zł.

Zarząd Związku Stowarzyszeń LGD 9 uzyskał w 2009 roku wsparcie ze środków POKL na projekt „**Lokalna Grupa Rybacka szansą na aktywizację obszarów wiejskich zależnych od rybactwa**”, w efekcie którego 23 członków założycieli powołało Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”.

W latach 2011 - 2015 Stowarzyszenie to wdrażało Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich w ramach osi priorytetowej 4. PO „*Zrównoważony Rozwój Obszarów Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013*”. Działania podejmowane w ramach osi miały na celu minimalizację zaniku sektora rybackiego oraz przywrócenie pierwotnych warunków gospodarki rybackiej, a także poprawę warunków życia na obszarach zależnych od rybactwa¹.

W perspektywie finansowej na lata 2014 – 2020 LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” nie tylko kontynuowało politykę prowadzoną w ramach PO RYBY, ale także rozszerzyło swoje działania o wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Działania ukierunkowane były na promowanie aktywności mieszkańców w kształtowaniu rozwoju obszaru objętego LSR z wykorzystaniem jego zasobów oraz wzmacnianie potencjału gospodarczego, kulturowego i społecznego.

Z myślą o nowej perspektywie unijnej 2021-2027 Zarząd Stowarzyszenia podpisał 05 lipca 2022 r. umowę o przyznanie pomocy nr 00022-6934-UM1400020/22 w ramach poddziałania „Wsparcie przygotowawcze”, działanie „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego PROW na lata 2014 -2020, na opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029. Stowarzyszenie z dużym zaangażowaniem swoich członków, przedstawicieli organów, pracowników biura, grupy roboczej ds. opracowania LSR prowadziło konsultacje społeczne (ogólne oraz sektorowe) związane z opracowaniem LSR, dzięki czemu powstał dokument, który można uznać za trafny, adekwatny, odpowiedzialny i efektywny w stosunku do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. W celu pogłębiania społecznego zaangażowania na etapie wdrożenia dokumentu Stowarzyszenie będzie nadal stosować szereg partycypacyjnych metod np. prowadzenie spotkań, konsultacji, zbieranie wniosków, uwag itp. Za tego typu działania odpowiedzialni będą pracownicy Biura LGD, którzy na koniec każdego miesiąca będą sporządzali wykaz wniosków, uwag, zastrzeżeń dotyczących LSR, które będą przedstawiane na najbliższym posiedzeniu Zarządu.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”, jak i jego członkowie, w tym organizacje pozarządowe, posiadają wieloletnie doświadczenie w zakresie realizacji projektów, w tym na rzecz społeczności lokalnej wdrażanych samodzielnie, jak i w partnerstwie. Szczegółowa lista projektów znajduje się w załączniku do wniosku o wybór LSR. Na uwagę zasługują projekty realizowane w partnerstwie między LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” oraz Związkiem Stowarzyszeń LGD9, finansowane ze środków FIO: 05.2018-11.2019 pn. „*Centrum Animacji Społecznej – POSTAW NA WOLONTARIAT*”, budżet: 186 614,00 zł, oraz projekt realizowany w terminie 03-11.2020 pn. „*Centrum Animacji Społecznej – miejscem rozwoju organizacji*” o budżecie 129 589,17 zł. W okresie programowania 2014-2020 LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” zrealizował trzy projekty współpracy. „*Questingowy Projekt Współpracy*” - zrealizowany z dwiema innymi LGD (Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski oraz LGD Krzemieny Krąg), a polegający na wytyczeniu questów pieszych, rowerowych i wodnych. W ramach tego projektu wytyczono pierwszy na Świecie Quest wodny na jeziorze Świętajny pn. „*Nad Świętym Jeziorem*”, który można poznać z pokładu houseboata, startując z Ogonek (gm. Węgorzewo). Ten quest polega na przepłynięciu wyznaczonej trasy i odgadnięciu rebusów, które mają doprowadzić do ukrytego skarbu. Quest odbywa się na pokładzie, zakupionej w ramach projektu łodzi pn. „Questboat”. *Kolejny projekt to „Rozwój Północnego Szlaku Rybackiego poprzez budowę dwóch budynków do obsługi plaży, kąpieliska i przystani*”, termin realizacji: 25.05.2022-30.06.2023, uczestniczy w nim 12 partnerskich LGRów z obszaru północnej Polski. W ramach tego projektu współpracy, w latach 2022 – 2023 na terenie dwóch członkowskich gmin tj. Kruklanki i Pozezdrze, powstały dwa budynki do obsługi plaży, kąpieliska i przystani, zakupiono samochód z hakiem,

¹Program Operacyjny „Zrównoważony Rozwój Obszarów Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013”, MRiRW, Warszawa 2008, s. 105.

przyczepkę oraz 10 kajaków. Efektem projektu było powstanie nowego produktu turystycznego pn. Łączy Nas Sapina – spływ kajakowy, realizowany na obszarze trzech gmin: Kruklanki, Pozezdrze oraz Węgorzewo. Jest to kontynuacja projektu pn. „*Północny Szlak Rybacki wraz z utworzeniem Centrów Promocji i Edukacji*” – projekt współpracy 9 lokalnych grup rybackich zrealizowany w perspektywie finansowej 2007-2013, którego celem było stworzenie szlaku kulturowego łączącego tradycje środowisk rybackich, infrastrukturę oraz wydarzenia związane z rybactwem w spójny projekt kreujący nowy produkt turystyczny na terenie północnej Polski. LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”, w swojej części projektu przeprowadziła remont i modernizację obiektu Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji w Wilkasach, w którym od 2014 r. funkcjonuje drugie biuro naszego Stowarzyszenia. Projekt „*Północny Szlak Rybacki wraz z utworzeniem Centrów Promocji i Edukacji*” spotkał się z dużym zainteresowaniem na arenie międzynarodowej i w 2018 r. otrzymał nagrodę za najlepsze praktyki na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i przybrzeżnych (The Nordic-Baltic Rural and Maritime Award 2018), która została wręczona w Örnköldsvik podczas Szwedzkiego Parlamentu Wiejskiego.

Kolejny projekt partnerski „*Dobre praktyki w rybactwie oraz projekty realizowane w ramach wdrażania LSR na przykładzie LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” oraz Nadnoteckiej Grupy Rybackiej*” to wizyta studyjna zrealizowana w 2022 r. Na obszarze LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” gościliśmy 40 osób z partnerskiego stowarzyszenia, którym zostały zaprezentowane najważniejsze zrealizowane projekty związane z rybactwem.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” jest członkiem krajowych i regionalnych partnerstw i stowarzyszeń, w tym m.in. jest członkiem stowarzyszenia: Lokalne Grupy Działania Warmii i Mazur, członkiem Polskiej Sieci LGD (PS LGD) oraz partnerem w Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, a także członkiem Lokalnego Partnerstwa ds. Wody - czyli sieci efektywnej współpracy pomiędzy kluczowymi partnerami na rzecz zarządzania zasobami wody w rolnictwie i na obszarach wiejskich na poziomie lokalnym.

3. Ogólny opis struktury LGD

Zgodnie ze Statutem LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” władzę w Stowarzyszeniu sprawują następujące organy:

- **Walne Zebranie Członków** pełniące funkcję władzy uchwałodawczej (77 członków²);
- **Zarząd** sprawujący władzę wykonawczą, odpowiedzialny za bieżące funkcjonowanie stowarzyszenia i jego reprezentację na zewnątrz. Zarząd (4 członków³) podejmuje bieżące decyzje w imieniu LGD oraz nadzoruje jej działania, także w kwestiach prawnych i finansowych. Wśród członków Zarządu wchodzi przedstawiciel seniorów (osoba powyżej 60. roku życia).

Prezes Zarządu posiada wieloletnie doświadczenie w zarządzaniu i realizacji projektów finansowanych ze środków: PROW 2007-2013/2014-2020, PORYBY 2007-2013/2014-2020, PO KL, PWT Litwa-Polska-Rosja; RPO Warmia-Mazury, PO WER, FIO, NOWEFIO. W latach 2002-2022 Pełnomocnik Starosty Węgorzewskiego ds. promocji, kontaktów zagranicznych, organizacji pozarządowych, sportu, odpowiedzialna m.in. za przeprowadzanie konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, tworzenia planów, programów i strategii powiatowych i ponad powiatowych tworzonych w partnerstwie z innymi samorządami i doradcami Związku Miast Polskich. W 2022 roku ukończone studia podyplomowe MBA w Collegium Humanum - Szkoła Główna Menedżerska w Warszawie. Obecnie również uczestnik projektu Fundusze dla klimatu – Sieć Doradców NGO, projekt szkoleniowo-doradczy realizowany przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych (OFOP) przy współpracy Fundacji Sendzimira w ramach programu „Zielony Lider” ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Doradca w zakresie pozyskiwania funduszy europejskich na projekty społeczne i inwestycyjne służące mitygacji i adaptacji do zmian klimatu. Udzielane wsparcie dotyczy szczególnie: Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS) oraz Funduszy Europejskich Województwa Warmińsko-Mazurskiego (FEWiM). Odbiorcami usług doradczych są lokalne organizacje pozarządowe, a także partnerstwa organizacji i samorządów w gminach.

² Stan na 05.06.2023 roku – dane własne

³ Stan na 05.06.2023 roku – dane własne

Wiceprezes – w latach 2001-2010 Dyrektor Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, od 2007 roku Prezes Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Rybactwa i Ochrony Środowiska "Ryb-Eko", od 2010 roku Wójt Gminy Wydmyny, członek Rady Fundacji Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich, od 2014 roku członek Zarządu Związku Stowarzyszeń LGD9, w 2020 roku ukończone studia MBA w zakresie innowacji i analizy danych na Polskiej Akademii Nauk.

Sekretarz - również Sekretarz Gminy Giżycko, związany z samorządem terytorialnym od 1992 roku, działacz społeczny – członek założyciel Wędkarskiej Grupy Wilkasy oraz członek OSP Spytkowo. W Zarządzie LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” od 2010 roku.

Skarbnik – członek założyciel LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”, od 39 lat pracownik Gminy Budry realizujący zadania związane z gospodarką komunalną, inwestycjami infrastrukturalnymi, ochroną środowiska oraz pozyskiwaniem środków zewnętrznych (krajowych, zagranicznych). Od 2012 roku przedstawiciel sektora gospodarczego - jednoosobowa działalność gospodarcza związana z wypoczynkiem i turystyką wiejską. Ponadto rolnik i jednocześnie rybacki użytkownik wód (zarybione stawy wykorzystywana jako łowisko wędkarskie).

Z dotychczasowej praktyki wynika, że do Zarządu wybierane są osoby posiadające odpowiednią wiedzę w zakresie zagadnień ekonomicznych oraz administracyjnych, co gwarantuje stworzenie mechanizmu funkcjonowania Stowarzyszenia w oparciu o przestrzeganie zasad prawidłowego gospodarowania środkami publicznymi.

- **Komisja Rewizyjna** (3 osoby), sprawująca kontrolę nad prawidłowością funkcjonowania Stowarzyszenia;
- **Rada** – organ decyzyjny i opiniodawczy, w skład którego wchodzi 12 osób⁴, w tym: 5 przedstawicieli sektora gospodarczego, 2 społecznego, 5 publicznego.

Wg stanu na koniec 2020 r. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” liczyło 75 członków. Najliczniejszą grupę stanowili reprezentanci sektora społecznego (57,34 %), następnie przedstawiciele sektora gospodarczego (25,34 %) i publicznego (17,32 %).

Tabela 1. Liczba członków LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w podziale na reprezentowane sektory.

Stan na dzień	Reprezentanci sektora			ogółem
	społecznego	gospodarczego	publicznego	
31.12.2010	40	6	13	59
31.12.2020	43	19	13	75
05.06.2023	42	22	13	77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”.

Wśród członków LGD, a jednocześnie wśród organów (WZC, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Rada) znajdują się przedstawiciele zdiagnozowanych w LSR osób w niekorzystanej sytuacji, w tym kobiet, osób z niepełnosprawnościami, a także przedstawiciele grup szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji LSR, czyli osób powyżej 60-go roku życia.

4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego

W strukturze Stowarzyszenia funkcjonuje organ decyzyjny – Rada. Jako ciało opiniodawcze i decyzyjne w zakresie wdrażania i realizacji LSR. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji rekomendowanych do dofinansowania. Zgodnie z zasadą trójsektorowości oraz przy uwzględnieniu stwierdzonych grup interesu stowarzyszenie zapewnia i utrzymuje przez cały okres realizacji umowy odpowiedni skład Rady.

W Stowarzyszeniu, na podstawie umowy o pracę, są zatrudnieni (stan na 01.01.2023r.): **Dyrektor Biura/Specjalista ds. PORYBY** (radca prawny, posiadający doświadczenie przy wdrażaniu LSR dwufunduszowej

⁴ Stan na 05.06.2023 roku – dane własne

w ramach PROW i PORYBY 2014–2020 oraz LSROR w ramach PORYBY 2011-2015), **Specjalista ds. PROW** (prawnik, posiadający doświadczenie przy wdrażaniu LSR dwufunduszowej w ramach PROW i PORYBY 2014 - 2020 oraz LSR w ramach PROW 2007-2013) oraz **Specjalista ds. administracji i kadr** (posiadający doświadczenie przy wdrażaniu LSR dwufunduszowej w ramach PROW i PORYBY 2014–2020 oraz LSR w ramach PROW 2007- 2013). Wszystkie zatrudnione w biurze osoby posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym. W ramach umowy wolontariackiej (pracownica LGR do 2022 r.), świadczona jest ekspercka usługa doradcy RODO (absolwent studiów podyplomowych „Ochrona danych osobowych i informacji niejawnych” oraz „Zarządzania bezpieczeństwem informacji”, certyfikowany audytor wewnętrzny).

W zależności od zaistniałych w trakcie realizacji potrzeb przewiduje się utworzenie dodatkowych stanowisk pracy.

Usługi księgowo Stowarzyszenia prowadzi wykwalifikowana księgowa w oparciu o umowę - zlecenie, która posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie księgowania projektów organizacji pozarządowych, w tym współfinansowanych ze środków zewnętrznych UE i środków krajowych.

Od 1 lutego 2021 r. LGD posiada nową siedzibę w Gminie Węgorzewo, w miejscowości Ogonki przy ul. Letniskowej 13 (powiat węgorzewski), gdzie dysponuje salą konferencyjną z zapleczem socjalnym, która może pomieścić ok. 25 osób oraz trzema pokojami biurowymi, które są wyposażone w meble oraz niezbędny sprzęt i urządzenia do pracy, jak i organizacji spotkań i konferencji. Budynek został wybudowany przez Związek Stowarzyszeń LGD9 w ramach projektu pn. „Budynek biurowy związany z usługami turystycznymi i animacją społeczną”, w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”. Obecnie swoją siedzibę mają tutaj dwie organizacje: Związek Stowarzyszeń LGD9 oraz LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”. Dodatkowo Stowarzyszenie dzierżawi lokal biurowy w Wilkasach, w gminie Giżycko, o powierzchni ok. 10m². Funkcjonowanie dwóch biur w latach 2014 – 2022 przy wdrażaniu dwufunduszowej LSR, sprzyjało lepszym kontaktom z mieszkańcami całego obszaru objętego LSR oraz realizacji modelu aktywnego i skutecznego uczestnictwa społeczności lokalnej w życiu Stowarzyszenia i wdrażaniu strategii.

5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań procesu decyzyjnego

Za prawidłowe wdrażanie LSR odpowiada Zarząd LGD wykonując swoje zadania przy pomocy pracowników biura. Zarząd, na bieżąco analizuje postępy we wdrażaniu LSR, zapoznając się z danymi z przeprowadzonych naborów pod względem osiągniętych wskaźników, wykorzystywanych środków finansowych oraz działań prowadzonych przez Stowarzyszenie, które przekazywane są przez Dyrektora biura między posiedzeniami oraz podczas spotkań Zarządu. Przedstawiciele Zarządu uczestniczą w posiedzeniach Rady oceniającej wnioski składane w ramach ogłaszanych przez Stowarzyszenie konkursów. W sytuacji wystąpienia wśród członków Rady wątpliwości interpretacyjnych w odniesieniu do lokalnych kryteriów wyboru Zarząd opracowuje swoje stanowisko w tej sprawie. Takie rozwiązanie umożliwia bieżący monitoring postępów wdrażania LSR, pozwalając na szybkie reagowanie na ewentualnie pojawiające się problemy czy zagrożenia.

Rada LGD odpowiada za prawidłową ocenę złożonych wniosków. Szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji zostały uregulowane w *Regulaminie Rady* (Regulamin zamieszczony jest na stronie internetowej www.mazurylgr.pl, w zakładce Stowarzyszenie->Władze LGR->Rada). W celu weryfikacji czy dany wniosek jest zgodny ze strategią, członkowie Rady wypełniają kartę weryfikacji pod kątem formalnym, następnie kartę oceny zgodności z LSR oraz kartę oceny zgodności operacji według kryteriów wyboru.

W celu zapewnienia obiektywnej oceny wniosków LGD określiła procedurę wyłączenia członka Rady z udziału w dokonywaniu wyboru operacji w sytuacji, gdy pojawiają się wątpliwości co do bezstronności tej osoby. Członkowie wypełniają stosowną deklarację, której wzór stanowi odpowiednio Załącznik nr 1 oraz Załącznik nr 2 do *Regulaminu Rady*. Podczas posiedzeń Rady jej Przewodniczący czuwa nad zachowaniem odpowiednich parytetów podczas oceny wniosków, by przestrzegana była zasada, że władza publiczna ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Wnioskodawca może także złożyć odwołanie/ protest od decyzji Rady zgodnie z procedurą zawartą w LSR i w *Regulaminie Rady*.

Przyjęta przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” procedura wyłaniania operacji do dofinansowania w ramach wdrażania strategii oraz fakt jej ciągłego monitorowania i udoskonalania, przy wykorzystaniu dobrych praktyk, czy postulatów potencjalnych wnioskodawców, gwarantuje obiektywizm w ocenie wniosków oraz wybór wniosków najlepiej realizujących przyjęte w LSR cele i wskaźniki. W celu zapewnienia sprawnej realizacji LSR i stałego podnoszenia wiedzy dla członków Rady, Zarządu i pracowników biura zaplanowano organizację dwóch szkoleń w ciągu roku przez cały okres realizacji LSR. Na szkoleniach przedstawiane będą zmiany w dokumentach programowych, aplikacyjnych czy wytycznych.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Tabela 2. Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD.

Lp.	Rodzaj dokumentu	Sposób uchwalania	Sposób aktualizacji	Regulowane kwestie
1	Statut LGD	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - zadania, struktura organizacyjna i sposób działania, - cele i sposoby ich realizacji, - nabycie i utrata członkostwa oraz prawa i obowiązki członka, - wskazanie władz stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz kompetencje, - sposób reprezentowania oraz zaciągania zobowiązań, - zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania stowarzyszenia, - wskazuje organ nadzoru nad stowarzyszeniem jakim jest Marszałek Województwa Warmińsko – Mazurskiego.
2	Regulamin Walnego Zebrania Członków LGD	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC (wskazuje organ odpowiedzialny za zawiadomienie o terminie, miejscu i porządku obrad oraz sposób informowania o posiedzeniach), - sposób wyboru Przewodniczącego zebrania oraz jego uprawnienia i obowiązki, zasady głosowania na WZC oraz sprawy wyborcze, - sposób wyboru i odwołania Prezesa i Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Rady, a także normuje wybory uzupełniające do tych organów, - wskazuje zasady protokołowania posiedzeń WZC.
3	Regulamin Pracy Zarządu	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - podział zadań i kompetencji, - zasady organizacji posiedzeń i głosowań, - sposób wyboru oraz skład Zarządu.
4	Regulamin Komisji Rewizyjnej	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - sposób wyboru i odwołania członków, - kompetencje i zadania Komisji Rewizyjnej, - zasady podejmowania uchwał, - zasady zwoływania i protokołowania posiedzeń.
5	Regulamin funkcjonowania Rady	Walne Zebranie Członków	Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe kompetencje Rady, - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, - sposób wyłączenia członka organu z oceny, - zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru

				operacji, - zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego, - zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.
6	Regulamin Biura LGD	Zarząd LGD	Zarząd LGD	- zasady funkcjonowania, ramowy zakres działania i kompetencje Biura, - struktura organizacyjna Biura i zasady rekrutacji pracowników, - zadania i uprawnienia Dyrektora biura, - określenie wymagań na poszczególnych stanowiskach pracy.
7	Polityka bezpieczeństwa informacji	Zarząd LGD	Zarząd LGD	- zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD, a także zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych.
8	Polityka rachunkowości	Zarząd LGD	Zarząd LGD	- zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, - metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, - sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych, system służący ochronie danych, w tym: dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych i innych dokumentów stanowiących podstawę dokonanych w nich zapisów.

7. Partnerstwo wewnętrzne w LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” w swoim działaniu stosuje pogłębione partnerstwo. Statut Stowarzyszenia przewiduje, że członkami mogą być osoby fizyczne i prawne korzystające z pełni praw publicznych, nieskazane prawomocnym wyrokiem sądu oraz te, które złożyły deklarację członkowską. Członkowie Stowarzyszenia m.in. mają prawo zgłaszać wnioski/ propozycje/ inicjatywy dotyczące funkcjonowania Stowarzyszenia, w tym wdrażania LSR oraz współuczestniczyć w tworzeniu i realizacji LSR. Organy mają obowiązek niezwłocznie dokonać weryfikacji złożonego wniosku/ propozycji/ inicjatywy przez Członka LGD w granicach swoich kompetencji oraz przedstawić Wnioskodawcy wynik weryfikacji wraz z uzasadnieniem. W funkcjonowaniu LGD przewidziano kolegialne podejmowanie decyzji: WZC (uchwały zapadają zwykłą większością głosów, a w przypadku rozwiązania Stowarzyszenia bezwzględną większością), Zarząd (uchwały zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków, a przy równej liczbie głosów decydujący głos ma Prezes), Komisja Rewizyjna (uchwały zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków, w tym Przewodniczącego, w razie braku wymaganej większości rozstrzyga głos Przewodniczącego). WZC może być zwoływane przez: Zarząd, Komisję Rewizyjną, oraz min. 20% członków Stowarzyszenia. Do kompetencji Zarządu należy m.in. przyjmowanie, wykluczanie i skreślanie z listy członków zwyczajnych, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu, kierowanie bieżącym funkcjonowaniem LGD, zarządzanie funduszami i majątkiem Stowarzyszenia, przygotowywanie i przedstawianie projektów uchwał, opracowań analityczno – planistycznych, sprawozdawczych dla WZC, dotyczących funkcjonowania i realizacji LSR. W pozostałych sprawach, zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia, kompetencje należą do WZC np. wytyczanie nowych kierunków działalności, rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu itp.

Stowarzyszenie stosuje różnorodne formy komunikacji (formalne oraz pozaformalne), które dostosowane są do różnorodnych grup odbiorców. Stowarzyszenie prowadzi na bieżąco stronę internetową oraz profil w mediach społecznościowych (fanpage na Facebooku). Na bieżąco aktualizowana jest baza członków zawierająca m.in.

adres, numer telefonu oraz adres e-mail do skutecznej komunikacji (miesięcznie wysyłanych jest od kilku do kilkunastu wiadomości). Corocznie przedstawiciele Stowarzyszenia uczestniczą w sesjach Rad Gminnych i Powiatowych objętych Lokalną Strategią Rozwoju (gminy są członkami LGD), by podsumować działania podejmowane w ciągu roku przez Stowarzyszenie oraz by przedstawić plany na przyszły rok. Celem zacieśnienia partnerstwa i lepszego poznania się, w siedzibie LGD w Ogonkach odbywają się Sesje Rad członkowskich samorządów. Członkowie Zarządu oraz pracownicy biura uczestniczą ze stoiskiem promocyjno-animacyjnym w wydarzeniach organizowanych na obszarze członkowskich samorządów LGD oraz w wydarzeniach organizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Od września 2021 r. w ramach projektu realizowanego z Programu NOWEFIO pn. „Zmiany systemowe w Twojej organizacji – Statut, księgowość, RODO, fundraising” wydawany jest comiesięczny e-biuletyn dla NGO o zasięgu regionalnym. Dodatkowo świadczone są usługi doradcze, realizowane są specjalistyczne szkolenia, wdrażane programy fundraisingowe, opracowywane dokumenty RODO oraz są organizowane wizyty studyjne celem poznania tzw. „dobrych praktyk”. Działania te w sposób bezpośredni przyczyniają się do budowania, ale też rozszerzania i zacieśniania współpracy partnerskiej na obszarze objętym LSR oraz poza nim, z uwagi na to, iż projekt swoim zasięgiem obejmuje całe województwo warmińsko – mazurskie.

Oprócz formalnych kanałów komunikacji stosowane są również pozaformalne np. uczestnictwo Zarządu i pracowników biura, przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych, sołtysów i przedsiębiorców w wydarzeniach organizowanych przez LGD oraz jego członków, w tym udział w wizytach studyjnych, spotkaniach integracyjnych, udział w wydarzeniach sportowo-rekreacyjnych m.in. spływach kajakowych, rajdach rowerowych, rejsach housboatem, wzajemne składanie gratulacji i kondolencji, celebrowanie ważnych dla członków Stowarzyszenia rocznic, jubileuszy i wydarzeń.

W celu zaspokojenia potrzeb komunikacji z lokalną społecznością stworzony został Plan komunikacji, który stanowi załącznik do Wniosku o wybór LSR. Dokument ten będzie corocznie aktualizowany w celu zapewnienia skutecznej komunikacji.

Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

Obszar objęty LSR jest spójny pod względem przestrzennym, geograficznym jak i historycznym. W ujęciu geograficznym zasięg jego działania obejmuje Krainę Wielkich Jezior Mazurskich (największa część), Pojezierze Ełckie oraz w niewielkim stopniu Pojezierze Mrągowskie i Nizinę Sępopolską. Ukształtowanie terenu cechują unikalne skupiska naturalnych jezior i rzek. W krajobrazie obszaru dominują faliste i pagórkowate powierzchnie wysoczyzn morenowych, często występują też oczka wodne, nieduże jeziorka. Wyniesienie nad poziom morza, duże nagromadzenie otwartych zbiorników wodnych, a także występowanie terenów podmokłych powoduje, że poszczególne pory roku wkraczają tu w innych terminach, niż w pozostałych regionach kraju. Wynikiem zmienności klimatu jest krótki okres wegetacji, co rzutuje zarówno na rolnictwo, jak i na względnie krótki sezon turystyczny.

Nazwa gminy	Rodzaj gminy	Powiat	Powierzchnia gminy w ha	Liczba osób zameldowanych na pobyt faktyczny (stan na 31.12.2020 r.)
Budry	wiejska	Węgorzewski	17497	2663
Giżycko	wiejska	Giżycki	29706	8551
Kruklanki	wiejska	Giżycki	20157	3020
Miłki	wiejska	Giżycki	16963	3538
Pozezdrze	wiejska	Węgorzewski	17678	3043

Ryn	miejsko - wiejska	Giżycki	20454	5515
Srokowo	wiejska	Kętrzyński	19416	3526
Węgorzewo	miejsko - wiejska	Węgorzewski	34147	15767
Wydminy	wiejska	Giżycki	23299	5991
RAZEM			199 317	51 614

Tabela 3. Gminy objęte obszarem działania LGD, ich powierzchnia i ludność.

Rys. 2. Granice administracyjne gmin objętych LSR.

Źródło: opracowanie własne.

Z punktu widzenia rozwoju obszaru LSR decydujące znaczenie mają jego walory przyrodnicze wyznaczające główne kierunki działalności prowadzonej na tym terenie, tj. turystykę i rolnictwo. Środowisko to tworzy również markę „Wielkie Jeziora Mazurskie”, rozpoznawalną nie tylko w kraju ale też w Europie (1 m-ce w Europie i 5 m-ce w Świecie w plebiscycie „Mazury Cud Natury”).

Łączna **powierzchnia** obszaru objętego działaniem LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” obejmuje 1993 km², co stanowi 8,2 % powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. Obszar objęty LSR obejmuje zatem jednorodny, spójny społecznie i funkcjonalnie terytorium, które cechują wspólne tradycje kulturowe i przyrodnicze, lokalna tożsamość oraz zbieżne pogrzeby i oczekiwania mieszkańców wynikające z położenia geograficznego gmin będących członkami LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”.

Tereny objęte diagnozą należą do jednych z najzasobniejszych w **wody powierzchniowe** w województwie warmińsko-mazurskim. Wskaźnik udziału wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni badanego obszaru wynosi prawie 17 %, podczas gdy średnio w województwie ok. 6 % (Rys. 3). Całkowita powierzchnia zbiorników wodnych znajdujących się na obszarze LSR wynosi ok. 34 tys. ha. Łącznie na tym terenie zlokalizowanych jest 119 jezior, wśród których do największych należy zaliczyć: Dargin, Niegocin, Mamry Północne, Kisajno, Dobskie oraz Tałty. Wśród analizowanych gmin największą jeziornością charakteryzuje się gmina Giżycko (około 25 %), a najmniejszą – gmina Budry (około 2 %). Dzięki temu, że to właśnie na terenie działania LGD znajduje się tak wiele stosunkowo dużych zbiorników wodnych, można uczynić z tego zasobu siłę napędową subregionu, co będzie sprzyjało powstawaniu nowych miejsc pracy w turystyce i sektorze obsługującym ruch turystyczny (szczególnie w małych przedsiębiorstwach gastronomicznych, pensjonatach czy gospodarstwach agroturystycznych). Dodatkowo biorąc pod uwagę, że znaczną część analizowanego subregionu to obszary popegeerowskie,

zamieszkiwane przez ludność bierną zawodową, to dzięki wykorzystaniu walorów przyrodniczych można liczyć na uaktywnienie społeczności lokalnej przyczyniając się tym samym do rozwoju lokalnego rynku pracy.

Poza atrakcyjnością licznych jezior kolejnym walorem turystyczno-rekreacyjnym obszaru objętego diagnozą są liczne **tereny leśne**. Powierzchnia lasów w 2020 r. zajmowała tu 49,2 tys. ha, co stanowiło 6,4 % powierzchni lasów w województwie.

Lesistość⁵ gmin obszaru LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w 2020 r. wynosiła 24,7 % i była niższa niż średnio w województwie, gdzie wynosiła 31,7 %. Spośród gmin subregionu największą lesistością charakteryzowała się gmina Krukłanki (54,9 %), na terenie której położona jest Puszcza Borecka. W pozostałych gminach wskaźnik lesistości utrzymywał się na poziomie niższym od średniej w województwie i wynosił odpowiednio: w gminie Pozezdrze – 28,4 %, Srokowo – 27,5 %, Ryn – 24,8 %, Wydminy – 22,8 %, Budry – 22,4 %, Miłki – 17,5 %, Węgorzewo – 16,7 %, Giżycko – 16,1 % (rys. 3).

Duże zróżnicowanie środowiska przyrodniczego analizowanego terenu przyczyniło się do utworzenia w jego obrębie licznych **obszarów prawnie chronionych**. Według stanu w dniu 31.12.2020r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych wynosiła tu 130,7 tys. ha, co stanowiło 11,6 % powierzchni tych obszarów w województwie. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem obszaru LSR wynosił 65,6 % (w województwie – 46,7 %).

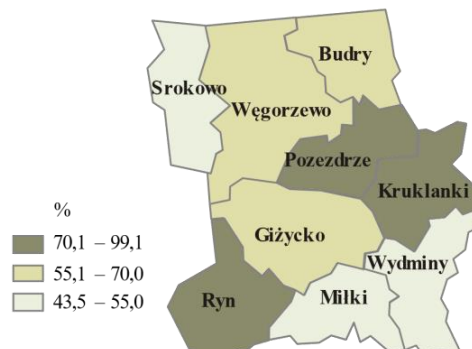
Z kolei w poszczególnych gminach udział ten wahał się od 43,5 % w gminie Srokowo do 99,1 % w gminie Ryn (rys. 3). Na 1 mieszkańca analizowanego obszaru przypadło przeciętnie 2,5 ha obszarów prawnie chronionych, podczas gdy średnio w województwie było 0,8 ha. Największą wartością tego wskaźnika w 2020 r. charakteryzowała się gmina Krukłanki (6,2 ha), a najniższą Węgorzewo (1,2 ha) (rys. 3).

Na analizowanym obszarze nie istnieją takie formy ochrony przyrody jak park narodowy czy park krajobrazowy. W strukturze obszarów prawnie chronionych największy udział posiadały obszary chronionego krajobrazu, które stanowiły 99,5 %.

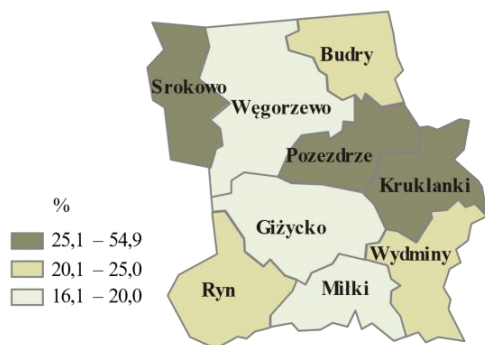
Jeziorność

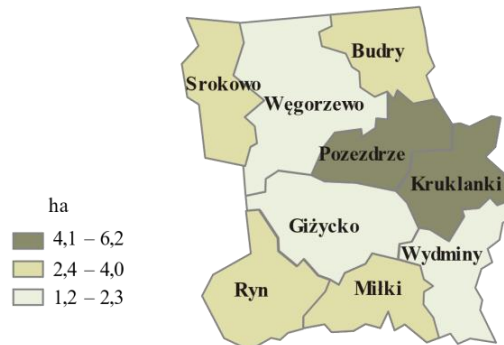
Udział powierzchni prawnie chronionej

Lesistość

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na 1 mieszkańca

⁵ udział lasów w powierzchni ogółem danego obszaru

Rys. 3. Wybrane wskaźniki dotyczące środowiska dla gmin LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w 2020r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podstawą wszystkich analiz społeczno-gospodarczych jest określenie potencjału demograficznego danego obszaru. Warunkuje on nie tylko rozwój gospodarczy, ale także społeczny i kulturowy. Co więcej wskaźniki demograficzne są wykorzystywane do określenia żywotności obszaru. Przejawem zmian demograficznych zachodzących w ostatnich latach w Polsce jest spadek dzietności i wzrost przeciętnego trwania życia ludności. Skutkiem tych procesów jest zmniejszenie się przyrostu naturalnego i starzenie się społeczeństwa.

Łącznie na terenie gmin LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w dniu 31.12.2020 r. **mieszkało 51,6 tys. ludności**, co stanowiło 3,7 % populacji województwa warmińsko-mazurskiego. Spośród gmin wchodzących w skład LSR, największy odsetek ludności mieszkał w gminie Węgorzewo – 30,5 % ogółu ludności LSR, najmniejszy w gminie Budry – 5,2 %.

Przeciętna **gęstość zaludnienia** na terenie LSR w 2020 r. wynosiła 26 osób na km² i była ponad dwukrotnie niższa niż ta sama wartość dla województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie kształtowała się na poziomie 57 os./km². Wartość omawianego wskaźnika była zróżnicowana terytorialnie i wahała się od 15 osób na 1 km² w gminach Budry i Kruklanki do 46 osób na 1 km² w gminie Węgorzewo (rys. 4).

Warto również zwrócić uwagę na relacje liczbowe pomiędzy zbiorowością mężczyzn i kobiet. Warunkują one bowiem przyszłe procesy demograficzne, a przede wszystkim liczbę urodzeń i zgonów. Pełnią one także ważną rolę w społeczno-gospodarczym rozwoju subregionu. Dobrym miernikiem opisującym relację liczby mężczyzn do liczby kobiet jest **współczynnik feminizacji** wyrażający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn. W strukturze ludności mieszkającej na analizowanym terenie udział mężczyzn i kobiet utrzymywał się na zbliżonym poziomie, w wyniku czego w 2020 r. na każdych 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet, podczas gdy w województwie 105. W większości gmin obszaru objętego diagnozą, z wyjątkiem gmin Miłki, Ryn i Węgorzewo, populacja mężczyzn przewyższała liczebnie populację kobiet. Pomimo, iż wartość wskaźnika jest relatywnie korzystna i utrzymuje się w ostatnich latach na stałym poziomie, to jest znacznie zróżnicowana w poszczególnych grupach wiekowych. Szczególnie niekorzystna jest relacja liczby kobiet w stosunku do liczby mężczyzn w wieku matrymonialnym. Wpływa to negatywnie na rozwój demograficzny poprzez spadek liczby zawieranych małżeństw, tym samym spadek liczby urodzeń i nasilanie się procesu starzenia ludności.

Kolejnym ważnym podziałem populacji jest struktura ludności według grup wieku. W podziale **ludności według ekonomicznych grup wieku**, wyróżnia się ludność w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat), produkcyjnym (mężczyźni – 18–64 lat; kobiety – 18–59 lat) i poprodukcyjnym (mężczyźni – 65 lat i więcej; kobiety – 60 lat i więcej). Zmiany w strukturze wieku ludności dokonujące się według takiego ujęcia są ściśle związane z wnioskami dla procesów podażowych rynku pracy.

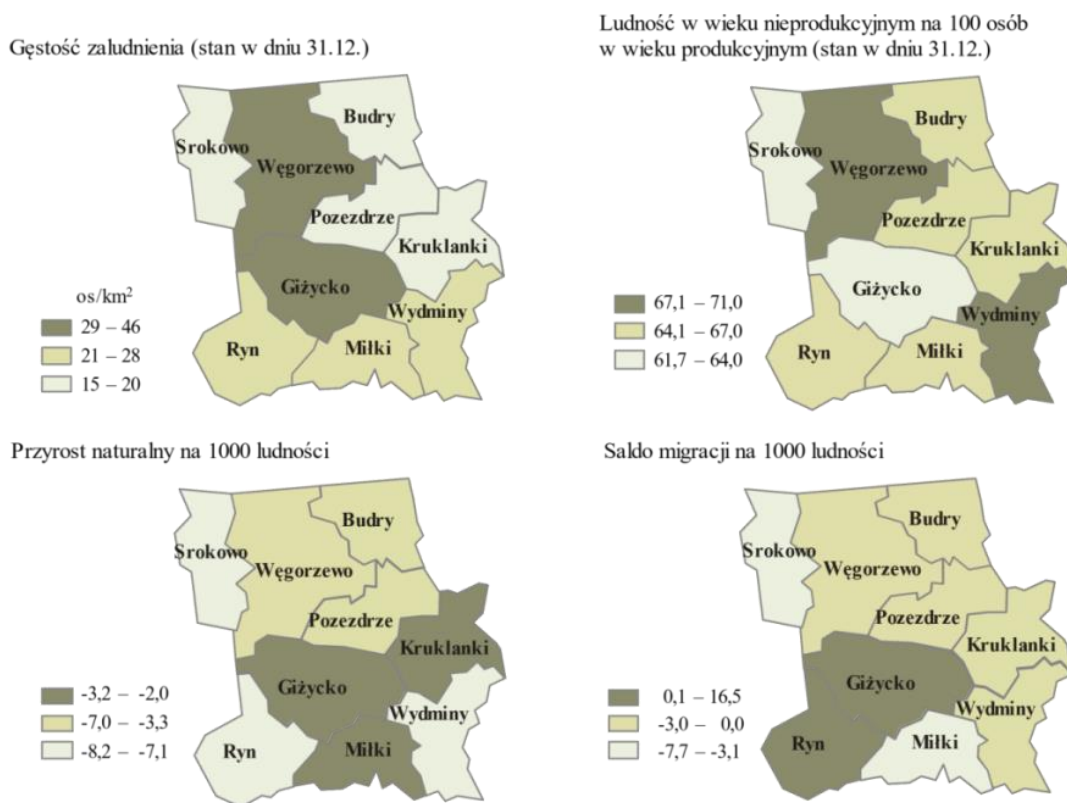
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie obszaru objętego diagnozą jest zbliżona do struktury w województwie warmińsko-mazurskim. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w 2020 r. stanowiła 18,0 % ogółu populacji mieszkającej na tym terenie (w województwie – 18,6 %), w wieku produkcyjnym – 60,1 % (w województwie – 60,0 %), a w wieku poprodukcyjnym – 21,9 % (w województwie – 21,4 %).

Najkorzystniejszą strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku w 2020r. charakteryzowały się gminy Kruklanki, Giżycko i Miłki, w których wystąpił największy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym.

Wskaźnik obciążenia demograficznego, który ilustruje stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) do liczby ludności w wieku produkcyjnym, w 2020 r. na terenie gmin objętych LSR osiągnął wartość 66,3 (w województwie – 66,7). Najwięcej osób w wieku nieprodukcyjnym na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w gminie Węgorzewo (71,0), najmniej w gminie Giżycko (61,7) (rys. 4).

Przyrost naturalny, mierzony różnicą między liczbą żywych urodzeń a liczbą zgonów, w 2020 r. na terenie obszaru objętego diagnozą był ujemny i kształtował się na poziomie -308 osób. Natomiast w przeliczeniu na 1000

osób wyniósł on -6,0 osoby. Wskaźnik ten we wszystkich gminach przyjął wartość ujemną i wahał się od -2,0 w gminie Kruklanki do -8,2 w gminie Ryn (rys. 4).

Rys. 4. Wybrane wskaźniki demograficzne dla gmin LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

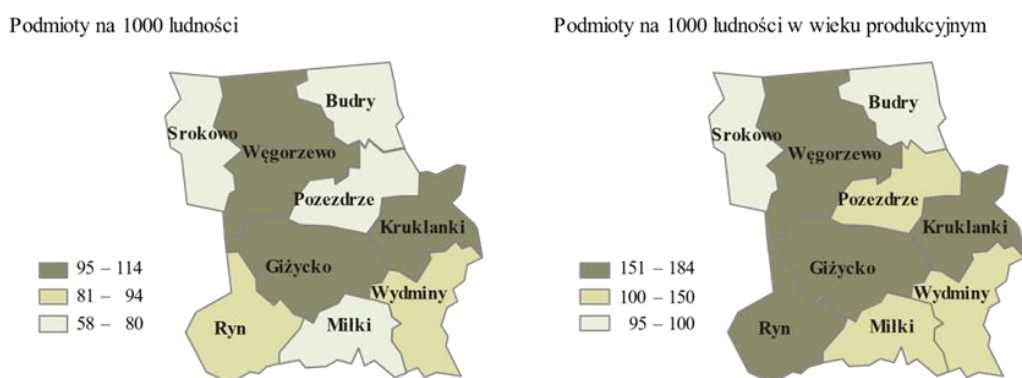
Struktury demograficzne i społeczne oraz stosunki ludnościowe ulegają dość zasadniczym zmianom w następstwie ruchu migracyjnego ludności. Na obszarze objętym analizą odpływ ludności przewyższał napływ, w wyniku czego **saldo migracji** w 2020r. było dodatnie i w przeliczeniu na 1000 ludności wynosiło 0,9 (w województwie -1,5). Także w większości gmin analizowanego obszaru wskaźnik ten w 2020r. przyjął ujemne wartości i wahał się od -7,7 w gminie Srokowo do -1,0 w gminie Kruklanki. Na dodatnim poziomie ukształtował się on w dwóch gminach, tj. gminach Giżycko (16,5) i Ryn (0,5) (rys. 4).

Rozwój gospodarczy gmin obszaru LSR tkwi przede wszystkim w ogromnym potencjale środowiska naturalnego oraz kapitale ludzkim. Lokalizacja powiatów w jednym z najczystszych ekologicznie regionów Polski, wśród licznych jezior i lasów, stanowi podstawowy atut na rzecz rozwoju funkcji rolniczych i turystycznych. Unikalne walory przyrodnicze nie kolidują także z rozwojem działalności o charakterze produkcyjnym oraz z szeroko rozumianymi usługami rynkowymi. Szczególnie znaczenie na tym terenie może mieć przetwórstwo rolno-spożywcze, leśnictwo, przetwórstwo drewna, handel oraz usługi budowlane. Wizytówką tych terenów jest również przemysł drzewny, głównie meblarski. Gminy obszaru LSR posiadają bowiem dogodne warunki do funkcjonowania przedsiębiorstw z branży drzewnej, tj. odpowiedni klimat, bazę surowców własnych oraz sąsiedztwo gmin z dużymi kompleksami leśnymi, co sprzyja współpracy producentów i kooperantów, a także rozwiniętą infrastrukturę techniczną oraz kilkudziesięcioletnie tradycje. Ponadto położenie obszaru objętego diagnozą przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim (obecnie Królewieckim) w dalszej perspektywie (po zakończeniu wojny) powinno sprzyjać podejmowaniu różnych inicjatyw gospodarczych. Czynnikiem ten sprzyja

zarówno szerokiej aktywności społeczności lokalnej w zakresie wymiany handlowej z krajami sąsiednimi, jak również rozwojowi turystyki w regionie⁶.

W rejestrze REGON, w dniu 31.12.2020 r. na obszarze objętym diagnozą **zarejestrowanych** było 4627 **podmiotów gospodarki narodowej**, co stanowiło 3,4 % podmiotów zarejestrowanych w województwie. Średnio na 1000 mieszkańców przypadało na tym terenie 90 podmiotów, podczas gdy w województwie było to średnio 98 podmiotów.

Analizując przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów można zauważyć, że najwięcej firm prowadziło działalność na terenie gminy Węgorzewo (32,4 %) oraz gminy Giżycko (21,1 %). W tych samych gminach i dodatkowo w gminach Kruklanki i Ryn zanotowano również najwyższy wskaźnik liczby podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców, wynoszący odpowiednio w gminie Giżycko – 114 podmiotów, w gminach Kruklanki, Węgorzewo po 95, gminie Ryn – 92. Wskaźnik ten na terenie pozostałych gmin kształtował się na poziomie od 58 w gminie Budry do 81 w gminie Wydminy (rys. 5). Wynika z tego, że najwięcej podmiotów gospodarki narodowej funkcjonowało w gminach położonych w pobliżu większych miast oraz w gminach pełniących funkcje turystyczno-wypoczynkowe. Podmioty te pełnią bowiem funkcje pomocnicze i usługowe dla większych zakładów położonych na terenach miast, a także obsługują mieszkańców tych miast. Firmy te mają lepsze warunki do funkcjonowania, mogą bowiem korzystać ze skupionej w miastach siły roboczej, infrastruktury technicznej i społecznej, dostępu do wiedzy, technologii i dużych rynków zbytu. Z kolei najmniej podmiotów gospodarki narodowej znajdowało się w gminach położonych peryferyjnie w stosunku do większych ośrodków miejskich subregionu.

Rys. 5 Wybrane wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości dla gmin LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W strukturze podmiotów funkcjonujących na analizowanym terenie 96,0 % stanowiły podmioty o liczbie pracujących do 9 osób, 3,4 % to podmioty o liczbie pracujących 10–49 osób, a 0,6 % to te o liczbie pracujących powyżej 50 osób.

Na podstawie analizy zebranych danych statystycznych oraz analizy dokumentów strategicznych wyłaniają się **branże o kluczowym znaczeniu dla poszczególnych gmin obszaru LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”**. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy **Wydminy** jest rolnictwo, gdzie funkcjonują stosunkowo duże gospodarstwa, zajmujące się hodowlą bydła mlecznego i trzody chlewnej. Ponadto rozwija się tutaj przemysł drzewny i drobny handel. Duże walory turystyczne gminy zachęcają również do rozwoju branży turystycznej. W gminach **Kruklanki** i **Milki** dominującymi dziedzinami gospodarki są rolnictwo, leśnictwo i turystyka. Miasto

⁶ Analiza Potencjału Społeczno – Gospodarczego i Kulturowego oraz Koncepcja Rozwoju Gospodarczego Obszaru LGD9 na lata 2014-2020, Olsztyn 2013r., s.33.

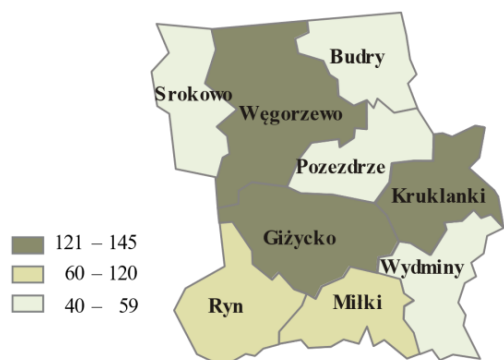
i gmina **Ryn** posiadają charakter rolniczo-turystyczny. Do głównych atrakcji tego terenu zalicza się walory krajobrazowe. Dodatkowej atrakcji dodaje położenie miasta Ryn pomiędzy dwoma jeziorami – Ryńskim i Ołów oraz pagórkowata rzeźba terenu. Z kolei Gmina **Giżycko** jest ośrodkiem wczasowo-turystycznym Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Jest to jedna z większych w Polsce gmin turystycznych. Składa się na to znacząca liczba ośrodków wypoczynkowych, hoteli, pensjonatów, portów, gospodarstw agroturystycznych, czy pokoi gościnnych jak również gospodarstw oferujących aktywne spędzanie czasu (m.in. wycieczki rowerowe, wędkarstwo i jeździectwo).

Gmina **Węgorzewo** jest położona na początku szlaku Wielkich Jezior Mazurskich i to warunkuje jej główny charakter. Na jej terenie funkcjonują liczne firmy turystyczne i gastronomiczne. W dokumentacji planistycznej dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy **Pozezdrze** wskazano tereny, na których przewidziana jest budowa hoteli, pensjonatów, ośrodków wypoczynkowych zabudowy letniskowej i terenów rekreacyjnych nad jeziorami Pozezdrze, Dargin, Świącajty i Harsz. Na terenie gminy Pozezdrze istnieje wiele obiektów umożliwiających aktywny wypoczynek. Dominującą funkcją w gminie **Budry** jest rolnictwo, a towarzyszącymi są: funkcja turystyczna, rekreacyjna, mieszkaniowa i obsługi rolnictwa.

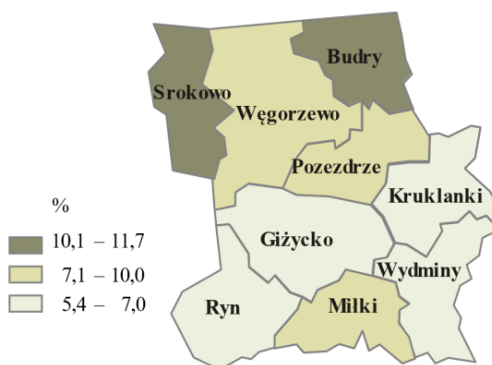
W przypadku gminy **Srokowo** można uznać, że ma ona charakter rolniczo-turystyczny, a rozwój bazy turystycznej należy do jednych z jej podstawowych zamierzeń rozwojowych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że ponad 45% powierzchni gminy cechują walory przyrodnicze w postaci licznych form ochrony przyrody np. Rezerwat Jezioro Siedmiu Wysp, Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Oświn itp.

Charakterystyka rynku pracy obszaru, obok charakterystyki potencjału demograficznego, stanowi podstawę analiz społeczno-gospodarczych, bowiem wartości wskaźników opisujących strukturę zatrudnienia i poziom bezrobocia pozwalają wskazać i ocenić problemy społeczno-gospodarcze danego terenu. Jednak z uwagi na fakt, że wiele danych statystycznych jest gromadzonych jedynie dla województw czy powiatów dokładna jego analiza jest utrudniona. Według rocznej sprawozdawczości statystycznej w 2020r. w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób (bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach) ma terenie analizowanych gmin **pracowało** łącznie 5508 osób. **Wskaźnik koncentracji zatrudnienia**, liczony liczbą pracujących przypadających na 1000 mieszkańców, dla obszaru LSR charakteryzuje się mniejszą wartością niż wynosi jego średnia wartość dla województwa. Na 1000 mieszkańców analizowanego terenu w 2020r. przypadało 107 pracujących, podczas gdy w województwie były to 204 osoby. Jego wartość w gminach obszaru LSR była znacznie przestrzennie zróżnicowana i zależała od położenia na terenie gminy miasta lub od bliskości położenia gminy od miasta, największe wartości przyjął omawiany wskaźnik w gminach: Węgorzewo (145), Giżycko (143), Kruklanki (131) i Ryn (108). W pozostałych gminach jego wartość nie przekroczyła 100, a najmniejszą przyjęła w gminie Budry – 40 pracujących na 1000 mieszkańców (rys. 6).

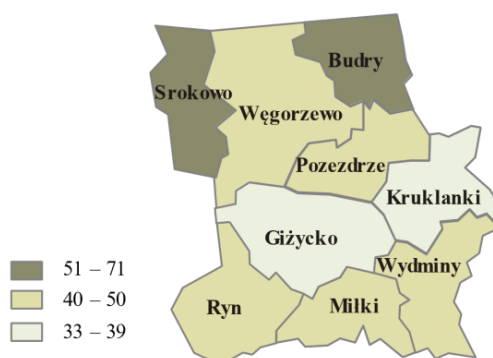
Pracujący na 1000 ludności

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym

Bezrobotni na 1000 ludności

Rys. 6 Wybrane wskaźniki dotyczące rynku pracy dla gmin LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych powiatowych urzędów pracy w 2020 r. w gminach obszaru LSR **bez pracy pozostawały** łącznie 2373 osoby, co stanowiło 4,6 % ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w województwie. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych więcej niż połowa to kobiety (52,0 %).

Na 1000 ludności zamieszkującej obszar LSR przypadało 46 bezrobotnych (w województwie było to 37 osób). Rozpiętość tego wskaźnika była znacznie zróżnicowana przestrzennie. Największe wartości wskaźnik przyjął w gminach Srokowo (71) i Budry (70), najmniejszą natomiast w gminie Giżycko (33) (rys. 6).

Osoby bezrobotne zamieszkałe na terenie LSR, w 2020 r. stanowiły 7,6 % **osób w wieku produkcyjnym** (w województwie – 6,2 %). Odsetek ten wahał się od 5,4 % w gminie Giżycko do 11,7 % w gminie Budry (rys. 6). Należy zaznaczyć, że duża część rejestrowanego obecnie bezrobocia nie wynika bezpośrednio z rzeczywistego braku miejsc pracy, ale jest związana z zanikiem zainteresowania osób w wieku produkcyjnym określonymi rodzajami niskopłatnego zatrudnienia lub niechęcią do zdobycia odpowiednich do wymagań rynku pracy, kwalifikacji (najczęściej w ramach zawodów technicznych).

Generalnie obszarami największej koncentracji problemów rozwojowych i w największym stopniu **zagrożonymi trwałą marginalizacją** są skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast. Obszary te cechują się peryferyjnym położeniem poza obszarami największych aglomeracji i słabą dostępnością transportową. Wyróżniają je m.in. problemy strukturalne w rolnictwie, wolny proces dezagrarnizacji lokalnych gospodarek, niski poziom przedsiębiorczości i niski zasób pozarolniczych miejsc pracy. Na tych obszarach identyfikuje się relatywnie niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, niską mobilność zawodową, a tym samym niski poziom atrakcyjności inwestycyjnej. Problemem jest również deprywacja infrastruktury

publicznej, co negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Obszary te borykają się z niekorzystną sytuacją demograficzną (starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych i lepiej wykształconych osób, wyludnienie), a także ze słabym dostępem do podstawowych usług publicznych i dużym zapotrzebowaniem na świadczenia pomocy społecznej. Istotną kwestią jest wreszcie niewystarczająca zdolność instytucjonalna JST do efektywnego i skutecznego zarządzania procesami rozwojowymi. Zagrożeniem jest dalsze pogarszanie się i tak słabej pozycji konkurencyjnej tych obszarów oraz zmniejszanie się ich udziału w procesach rozwojowych, co może prowadzić do ich trwałej społecznej i ekonomicznej marginalizacji.⁷ Według ww. kryteriów na analizowanym obszarze trwałą marginalizacją zagrożonych jest 6 gmin, tj. gminy: Miłki, Ryn, Wydminy, Srokowo, Budry i Pozezdrze.

Wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin obszaru LSR w 2020r. wynosił odpowiednio: Budry – 1039,37 zł, Wydminy – 1069,27 zł, Srokowo – 1137,46 zł, Pozezdrze – 1151,11 zł, Ryn – 1243,96 zł, Miłki – 1269,78 zł, Węgorzewo – 1411,33 zł, Kruklanki – 1 534,68 zł, Giżycko – 2416,13 zł.

Na terenie obszaru LSR ze **środowiskowej pomocy społecznej** w 2020 r. korzystało 1918 gospodarstw domowych, w których mieszkało 4409 osób, tj. 8,5 % mieszkańców tego obszaru. Dla porównania w województwie z takiej pomocy korzystało 7,4 % mieszkańców. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem) w analizowanych gminach subregionu wahał się od 6,4% w gminie Wydminy i 6,7 % w gminie Węgorzewo do 12,3 % w gminach Budry i Srokowo oraz 12,9 % w gminie Kruklanki. Z kolei ze **świadczeń rodzinnych** w 2020 r. na obszarze LSR skorzystało 1585 rodzin, które otrzymały zasiłki rodzinne na 3139 dzieci. Najwięcej rodzin z tej formy pomocy skorzystało w gminie Węgorzewo (359), najmniej w gminie Budry (96).

Z badań ankietowych przeprowadzonych w początkowej fazie przygotowywania założeń LSR na lata 2023 – 2027 wynika, iż grupę osób w niekorzystnej sytuacji na obszarze LSR stanowią kobiety oraz osoby z niepełnosprawnościami. Na terenie działania LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” funkcjonują dwa Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, które wdrażają różne rozwiązania na rzecz poprawy warunków życia społecznego, edukacyjnego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami. W każdej gminie objętej diagnozą funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który swoim wsparciem obejmuje również osoby z niepełnosprawnościami. Liczba osób z niepełnosprawnościami na obszarze wdrażania LSR jest trudna do ustalenia ze względu na to, że instytucje i jednostki, które udzielają wsparcia tej grupie osób dysponują danymi tylko w stosunku do liczby osób korzystających z ich pomocy. Osoby z niepełnosprawnościami mogą liczyć na wsparcie stacjonarne (np. dom pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej) oraz doraźne (realizacja konkretnych potrzeb w oparciu o wniosek składany do odpowiedniej instytucji np. dofinansowanie likwidacji barier w miejscu zamieszkania).

Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” opiera swoją aktywność na profesjonalnym wykształceniu i doświadczeniu pracowników Biura LGR, członków Zarządu posiadających też wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu LSR oraz skutecznej realizacji (od 2007 roku) projektów dofinansowanych z środków unijnych. Działania podejmowane przez Stowarzyszenie determinowane są w dużej mierze potrzebą poznania problemów i potrzeb mieszkańców obszaru objętego LSR oraz sposobem ich zaspokojenia. Decyzje podejmowane przez członków Zarządu zapadają głównie w oparciu o informacje przekazywane przez lokalne samorządy, przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe oraz aktywnych mieszkańców subregionu. Duże znaczenie ma też wiedza pozyskana w ramach realizowanych projektów współpracy z innymi społecznościami w kraju i za granicą. Cały ten proces poznawczy uzupełniany jest bardzo dobrą i wymierną współpracą z pracownikami Instytucji Wdrażających dany program unijny (PROW, PORiM), w tym fachowym wsparciem merytorycznym.

⁷ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, s. 31.

Zintegrowana i międzysektorowa Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2029 powstała w oparciu o zdobytą wiedzę i doświadczenie członków partnerstwa, zasoby ludzkie obszaru, jego potencjał przyrodniczy, społeczny, gospodarczy i kulturowy, a także wyniki ewaluacji z wdrażania LSR na lata 2016-2023 oraz prowadzone konsultacje społeczne.

W trakcie prac nad LSR wykorzystano m.in. taki dokument, jak „Raport okresowy nr XVIII z realizacji Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego w 2020 roku”; *Strategia Wielkie Jeziora Mazurskie 2030*⁸, będąca efektem szerokich konsultacji społecznych; *Strategia terytorialna Partnerstwa pn. „Partnerstwo Gmin Węgorzewo i Pozezdrze oraz Powiatu Węgorzewskiego motorem rozwoju lokalnego”*, na okres od 2022 r. do 2027 r., z perspektywą do 2030 r.⁹ oraz wiele innych opracowań i dokumentów przygotowanych w oparciu o opinie społeczne, związanych z zarządzaniem strategicznym w gminach i powiatach subregionu.

W pracę nad strategią zaangażowani byli członkowie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”, a przede wszystkim Grupa Robocza ds. opracowania LSR. Grupę Roboczą ds. opracowania LSR tworzyli przedstawiciele wszystkich trzech sektorów życia społeczno-gospodarczego. W pracach zespołu uczestniczyli reprezentanci wszystkich gmin, w tym także przedstawiciele grup osób w niekorzystnej sytuacji.¹⁰

Bezpośrednią pracę związaną z przygotowaniem LSR wykonał Zespół redakcyjny, składający się z pracowników biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”, Prezesa oraz Eksperta zewnętrznego. Rolą Zespołu redakcyjnego było zebranie danych, dokonanie diagnozy obszaru i prowadzenie procesu opracowania strategii - proponowanie narzędzi i podawanie przykładów sprawdzonych działań, jak również poszukiwanie rozwiązań nowych, innowacyjnych, a zarazem możliwych do zaimplementowania w subregionie. Główne kierunki i cele wypracowane przez Zespół redakcyjny, Grupę Roboczą ds. opracowania LSR oraz członków Zarządu przedstawiano do konsultacji pozostałym członkom Stowarzyszenia, a także szerokiemu gronu mieszkańców obszaru objętego LSR, w tym osobom starszym, młodzieży i przedstawicielom reprezentującym grupy osób w niekorzystnej sytuacji. Procedura taka pozwoliła skonfrontować różne spojrzenia i poglądy na temat sytuacji i pożądanego kierunku rozwoju subregionu. Uzgodnienie priorytetów, celów i zadań strategicznych osiągnięto na zasadzie konsensusu, co posłużyło budowaniu płaszczyzny współpracy partnerskiej podmiotów lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju, w konsekwencji prowadząc do zbudowania trwałej międzysektorowej koalicji.

Rezultatem prac reprezentantów trzech sektorów tj.: publicznego, społecznego i gospodarczego, podczas pracy nad strategią, było grupowe autorstwo wypracowanych rozwiązań. Lokalna Strategia Rozwoju powstała przy wykorzystaniu metod umożliwiających szerokie zaangażowanie mieszkańców obszaru działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka "Wielkie Jeziora Mazurskie" w procesie tworzenia strategii. Włączenie się mieszkańców w pracę nad LSR stało się niezbędne w zakresie podejmowanych działań określających wspólne wartości, problemy, potrzeby i aspiracje.

W procesie tworzenia strategii zostały wykorzystane następujące metody konsultacji społecznych:

- 1) sondaże społeczne,
- 2) spotkania informacyjno - konsultacyjne,
- 3) Grupa Robocza ds. opracowania LSR i podgrupy robocze¹¹,

⁸ strategia powstała w wyniku współpracy samorządów lokalnych skupionych wokół idei rozwoju i promocji Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. W pracach nad Strategią brali udział pracownicy urzędów: 5 gmin objętych niniejszą strategią, tj. **Gminy Giżycko, Gminy Milki, Gminy Pozezdrze, Gminy Ryn i Gminy Węgorzewo** oraz Miasta Giżycko, Gminy Mikołajki, Miasta Mrągowo, Gminy Mrągowo, Gminy Orzysz, Gminy Pisz, Gminy Ruciane-Nida.

⁹ Strategia jest odpowiedzią na wspólne wyzwania trzech jednostek samorządu terytorialnego położonych w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego na obszarze obejmującym administracyjnie teren Powiatu Węgorzewskiego. Projekt został zrealizowany dzięki Ministerstwu Funduszy i Polityki Regionalnej przy udziale Związek Miast Polskich

¹⁰ Skład grupy został opublikowany na stronie internetowej pod adresem: <http://www.mazurylgr.pl/wsparcie-przygotowawcze-2022/>

¹¹ podgrupy robocze miały charakter sektorowy i społeczny - były wykorzystane do pracy nad zdefiniowaniem zakresu celów szczegółowych i przedsięwzięć wpisujących się w zdefiniowane cele ogólne.

- 4) punkty informacyjno-konsultacyjne,
- 5) konsultacje sektorowe,
- 6) strona internetowa: www.mazurylgr.pl oraz fanpage Stowarzyszenia w mediach społecznościowych,
- 7) badanie ankietowe,
- 8) udział w wydarzeniach organizowanych na obszarze wdrażania LSR.

Przy tworzeniu LSR prace podzielono na następujące etapy:

- 1) definiowanie potrzeb i problemów tzw. partycypacyjna diagnoza,
- 2) określanie celów i przedsięwzięć,
- 3) poszukiwanie rozwiązań stanowiących sposoby realizacji strategii,
- 4) formułowanie wskaźników realizacji LSR,
- 5) identyfikacja grup docelowych LSR.

W każdym z kluczowych etapów przygotowania LSR wykorzystano różnorodne partycypacyjne metody angażowania lokalnej społeczności.

I ETAP: Definiowanie potrzeb i problemów (tzw. partycypacyjna diagnoza)

I.1. Sondaż społeczny

Sondaż społeczny przeprowadzony został w celu uzyskania opinii mieszkańców dotyczących warunków życia, problemów społecznych, proponowanych kierunków zmian. Sondaż skierowany został do losowo wybranej próby 150 przedstawicieli wszystkich trzech sektorów życia społeczno-gospodarczego subregionu.

I.2. Spotkania informacyjno – konsultacyjne

Spotkania informacyjno – konsultacyjne to jedno z najczęściej stosowanych narzędzi partycypacyjnych. W okresie od sierpnia do września 2022 r. zostały przeprowadzone spotkania we wszystkich gminach członkowskich (9 spotkań), a zaproszeni na nie zostali przedstawiciele wszystkich sektorów, w tym mieszkańcy obszaru LGD oraz osoby zainteresowane. W spotkaniach konsultacyjnych udział wzięło 106 osób (harmonogram spotkań przedstawia tab. 4).

Tabela 4. Harmonogram spotkań informacyjno-konsultacyjnych

Termin	Nazwa gminy	Miejsce spotkania	Liczba uczestników
22.08.2022	Gmina Miłki	Ośrodek Kultury w Miłkach ul. Szkolna 1B	9
23.08.2022	Gmina Wydminy	Centrum Aktywności Lokalnej pl. Rynek 1/1	16
24.08.2022	Gmina Srokowo	Gminny Ośrodek Kultury w Srokowie, Plac Rynkowy 14	11
25.08.2022	Gmina Węgorzewo	Urząd Miejski w Węgorzewie ul. Zamkowa 3	10
30.08.2022	Gmina Kruklanki	Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Kruklanki; ul. 22 Lipca 19	12
31.08.2022	Gmina Giżycko	Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Wilkasach ul. Olsztyńska 54	11
05.09.2022	Gmina Pozezdrze	Gminny Ośrodek Kultury w Pozezdrzu, ul. Wolności 4	8

07.09.2022	Gmina Budry	Urząd Gminy Budry Al. Wojska Polskiego 27	17
08.09.2022	Gmina Ryn	Urząd Miasta i Gminy Ryn ul. Ratuszowa 2	12
SUMA:			106

I.3. Konsultacje sektorowe

Mając na względzie możliwie jak najszerszy udział w pracach nad strategią przedstawicieli różnych grup interesu przeprowadzono **konsultacje sektorowe**. LGD planuje wspierać przedstawicieli sektora społecznego oraz gospodarczego, które to sektory mają zasadniczy wpływ na rozwój społeczno - gospodarczy obszaru. Ma także zamiar stymulować potencjalnych beneficjentów dzięki wdrażaniu działań informacyjnych, szkoleniowych, aktywizujących, pokazywaniu tzw. „dobrych praktyk”, efektem których będzie nabycie nowych umiejętności i wzrost aktywności obywatelskiej.

Uwzględniając interesy, szczególnie sektora gospodarczego i grup w niekorzystanej sytuacji, zostały przeprowadzone konsultacje sektorowe (tab. 5). W ramach spotkań poddano szczegółowej analizie wypracowane materiały do LSR i uzyskano opinie oraz informacje dotyczące wprowadzenia korekt. W spotkaniach sektorowych udział wzięło 224 mieszkańców (przedstawiciele sektora gospodarczego, osoby młode (do 25 roku życia) oraz osoby starsze (seniorzy – osoby po 60. roku życia).

Tabela 5. Harmonogram spotkań prowadzonych w ramach konsultacji sektorowych

Termin	Nazwa grupy	Miejsce	Liczba uczestników
09.09.2022	Spotkanie z przedstawicielami sektora społecznego	Biuro LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”	21
28.10.2022	Spotkanie z przedstawicielami sektora publicznego	Biuro LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”	6
09.11.2022	Spotkanie z przedstawicielami sektora gospodarczego	Spotkania i Dania w Węgorzewie Plac Wolności 10	6
17.11.2022	Spotkanie z przedstawicielami sektora gospodarczego	Hotel Tajty w Wilkasach, ul. Przemysłowa 17	14
01.12.2022	Spotkanie z członkami Rady LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”	Biuro LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”	8
10.04.2023	Udział w spotkaniu z sołtysami z gminy Węgorzewo	Urząd Miejski w Węgorzewie	30
27.03.2023	Udział w posiedzeniu Komisji Gospodarczej Gminy Węgorzewo	Urząd Miejski w Węgorzewie	12
28.03.2023	Udział w posiedzeniu Komisji Spraw Społecznych Gminy Węgorzewo	Urząd Miejski w Węgorzewie	10
28.03.2023	Udział w posiedzeniu Komisji Rewizyjnej Gminy Węgorzewo	Urząd Miejski w Węgorzewie	10

12.04.2023	Spotkanie z przedstawicielami Rady Miejskiej Gminy Węgorzewo oraz Sołtysem i Radą Sołecka miejscowości Ogonki	biuro Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”	25
27.04.2023	Spotkanie z osobami młodymi	Wiata Mazurskiej Fundacji Edukacyjnej Bonus Pastor w Węgorzewie	52
11.05.2023	Spotkanie z osobami starszymi	Plaża wiejska w Kalu	30
RAZEM			224

I. 4. Badania ankietowe

Badanie ankietowe przeprowadzono z wykorzystaniem papierowej i elektronicznej wersji kwestionariusza ankiety, co umożliwiło w sposób partycypacyjny pozyskiwanie informacji od lokalnej społeczności. Ankieta zamieszczona na stronie internetowej www.mazurylgr.pl zapewniła szeroką dostępność dla wszystkich zainteresowanych. Dodatkowo dostępna była w formie papierowej w biurze LGR oraz w każdej z gmin członkowskich LGD. Badanie z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety dotyczyły potrzeb i problemów mieszkańców obszaru. Przeprowadzono je w okresie: wrzesień 2022 r. – maj 2023 r. Łącznie uzyskano odpowiedzi od 150 respondentów.

Ponadto w okresie od sierpnia do listopada 2022 r. przedstawiciele wszystkich sektorów i grup społecznych ze wszystkich gmin zostali poproszeni o wypełnienie ankiety dotyczącej najważniejszych działań, które powinny być uwzględnione w LSR. Równocześnie od ww. podmiotów zbierane były „fiszki projektowe”. Łącznie wpłynęło do biura LGD 34 propozycje, których analiza posłużyła przygotowaniu przedsięwzięć zamieszczonych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

I. 5. Strona internetowa: www.mazurylgr.pl i fanpage Stowarzyszenia w mediach społecznościowych

Zamieszczanie informacji dot. Lokalnej Strategii Rozwoju na stronie internetowej jest prostą i skuteczną metodą partycypacji. Na stronie internetowej osoby zainteresowane informowane były o podejmowanych działaniach, postępie prac związanych z opracowywaniem Lokalnej Strategii Rozwoju. Każda informacja związana z pracami nad LSR zawierała adnotację o możliwości zgłaszania uwag za pośrednictwem poczty elektronicznej lub bezpośrednio w punktach konsultacyjno – informacyjnych.

I. 6. Punkty informacyjno - konsultacyjne

W okresie przygotowywania LSR funkcjonowało **11 punktów informacyjno-konsultacyjnych**, zlokalizowanych w siedzibach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie” w Ogonkach i Wilkasach oraz w budynkach urzędów gmin wchodzących w skład LGD. Punkty były prowadzone przez przeszkolonych pracowników LGR i pracowników urzędów. Punkty były otwarte dla osób zainteresowanych rozwojem obszarów wiejskich oraz zgłaszających opinie, uwagi i pomysły na przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach LSR. W punktach informacyjno-konsultacyjnych interesariusze mogli wypełnić ankietę oraz zapoznać się z materiałami informacyjnymi. W okresie od marca do grudnia 2022 r. odbyły się 83 spotkania konsultacyjne w punktach informacyjno – konsultacyjnych.

I.7 Udział w wydarzeniach organizowanych na obszarze wdrażania LSR

Celem zapewnienia udziału lokalnej społeczności w tworzeniu LSR Stowarzyszenie stosuje alternatywne kanały komunikacji, tak aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych. Przedstawiciele Grupy Roboczej ds. opracowania LSR, Zarząd i pracownicy biura brali udział w wydarzeniach odbywających się w swoich gminach, w których uczestniczyła młodzież, osoby starsze, młodzi rodzice, czy osoby dotychczas bierne w zakresie realizacji LSR. Podczas spotkań proszono obecnych o zgłaszanie potrzeb i oczekiwań, by jak najpełniej w zapisach LSR odpowiedzieć na nie.

Efektom realizacji tego etapu jest diagnoza obszaru LGD, analiza SWOT oraz wstępna wersja celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

ETAP II: Określenie celów i ustalania ich hierarchii

II.1. Spotkania informacyjno – konsultacyjne (opis I.2)

II.2. Konsultacje sektorowe (opis I.3)

II.3. Badanie ankietowe (opis I.4)

II.4. Strona internetowa: www.mazurylgr.pl, i fanpage Stowarzyszenia w mediach społecznościowych (opis I.5)

II.5. Punkty informacyjno – konsultacyjne (opis I.6)

II.6. Grupa robocza ds. opracowania LSR

II. 7 Udział w wydarzeniach organizowanych na obszarze wdrażania LSR (opis I.7)

W trakcie prowadzonych prac nad LSR odbywały się regularnie posiedzenia organów władzy Stowarzyszenia. Celem spotkań było skoordynowanie prac nad strategią.

W celu usprawnienia procesu przygotowania i konsultacji zapisów w LSR została powołana **Grupa Robocza ds. opracowania LSR**. Grupę tworzy 27 osób. W skład grupy weszli przedstawiciele sektora publicznego, gospodarczego, społecznego (w tym przedstawiciele NGO i KGW) z każdej z 9 gmin i 2 powiatów, będących członkami LGD. Na pierwszym spotkaniu grupy roboczej, które odbyło się 10.01.2023 r., został dokonany przegląd przygotowanych do strategii materiałów, zebranych w trakcie konsultacji w poszczególnych gminach. W spotkaniu uczestniczyli członkowie Zarządu Stowarzyszenia oraz Zespół redakcyjny. Po zredagowaniu analizy SWOT i ustaleniu grupy problemów, zdefiniowano 3 cele szczegółowe¹². Na tej podstawie utworzono 3 tematyczne podgrupy robocze¹³, których zadaniem było zweryfikowanie zebranych materiałów pod względem ich spójności z wyznaczonymi głównymi kierunkami - roboczymi celami LSR. Podczas kolejnych 4 spotkań grupy roboczej, które odbywały się systematycznie raz w miesiącu w terminie luty – maj została dokonana identyfikacja i analiza lokalnych zasobów, zdefiniowano także cele i przedsięwzięcia LSR. Podgrupy robocze pracowały między spotkaniami Grupy Roboczej ds. opracowania LSR, konsultując swoje opinie drogą elektroniczną. Wypracowana diagnoza i analiza SWOT, a także propozycje celów i przedsięwzięć zostały, w kolejnym etapie prac nad strategią poddane konsultacjom społecznym. Po dokonaniu redakcji materiału będącego efektem pracy Zespołu roboczego, Zespół redakcyjny przesłał w/w propozycje drogą mailową do członków LGD oraz zamieścił je na stronie internetowej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”. Zamieszczono tam również formularz, na którym można było zgłaszać uwagi i własne propozycje. Zebrane uwagi i opinie zostały uwzględnione przy ostatecznym konstruowaniu celów i przedsięwzięć.

Efektom realizacji tego etapu jest określenie celów oraz przedsięwzięć zawartych w LSR.

ETAP III: Poszukiwanie rozwiązań stanowiących sposoby realizacji strategii

III.1. Spotkania informacyjno – konsultacyjne (opis I.2)

III.2. Konsultacje sektorowe (opis I.3)

III.3. Badanie ankietowe (opis I.4)

III.4. Strona internetowa: www.mazurylgr.pl i fanpage Stowarzyszenia w mediach społecznościowych (opis I.5)

¹² Grupa robocza wykorzystwała w trakcie swoich prac materiały zebrane na spotkaniach, które miały miejsce we wszystkich gminach subregionu.

¹³ Poszczególne podzespoły tematyczne zajęły się każdym z określonych celów LSR

III.5. Grupa robocza ds. opracowania LSR (opis II.6)

III. 7 Udział w wydarzeniach organizowanych na obszarze wdrażania LSR (opis I.7)

Efektem realizacji tego etapu było zidentyfikowanie działań i ich przyporządkowanie do poszczególnych przedsięwzięć.

ETAP IV: Formułowania wskaźników realizacji LSR

IV.1. Spotkania informacyjno – konsultacyjne (opis I.2)

IV.2. Konsultacje sektorowe (opis I.3)

IV.3. Badanie ankietowe (opis I.4)

IV.4. Strona internetowa: www.mazurylgr.pl i fanpage Stowarzyszenia w mediach społecznościowych (opis I.5)

IV.5. Punkty informacyjno – konsultacyjne (opis I.6)

IV.6. Grupa robocza ds. opracowania LSR (opis II.6)

IV. 7. Udział w wydarzeniach organizowanych na obszarze wdrażania LSR (opis I.7)

Efektem realizacji tego etapu jest określenie wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju.

ETAP V: Identyfikacja grup docelowych LSR

V.2. Spotkania informacyjno – konsultacyjne (opis I.2)

V.3. Konsultacje sektorowe (opis I.3)

V.4. Badanie ankietowe (opis I.4)

V.5. Strony internetowe: www.mazurylgr.pl i fanpage Stowarzyszenia w mediach społecznościowych (opis I.5)

V.6. Grupa robocza ds. opracowania LSR (opis II.6)

V.6. Punkty informacyjno – konsultacyjne (opis I.6)

V. 7. Udział w wydarzeniach organizowanych na obszarze wdrażania LSR (opis I.7)

Efektem realizacji tego etapu jest określenie grup docelowych w Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym osób w niekorzystnej sytuacji.

Wnioski i uwagi z poszczególnych etapów prac nad Lokalną Strategią Rozwoju były analizowane przez powołaną Grupę roboczą ds. opracowania LSR za pośrednictwem poczty elektronicznej. Wnioski analizowane były również przez Zespół redakcyjny oraz członków Zarządu LGD.

Na każdym etapie zastosowano dużą różnorodność działań i metod partycypacji, co stanowi podstawę do opracowania racjonalnych, adekwatnych do potrzeb celów, a to z kolei przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Podczas wdrażania LSR planuje się utrzymać zaangażowanie lokalnej społeczności, które zostało włożone w pracę nad jej powstaniem. Planowane do przeprowadzenia zmiany LSR będą szeroko konsultowane i wykorzystywane będą w/w metody partycypacji. Podczas realizacji LSR planuje się zwiększenie udziału w lokalnych wydarzeniach przez członków Zarządu oraz pracowników biura. Podczas spotkań poruszane będą tematy np. realizacji projektów w partnerstwie.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2029 – dokument, który powstał w wyniku przeprowadzonych wieloetapowych konsultacji społecznych został poddany ostatecznej weryfikacji dokonanej przez lokalną

społeczność. W każdej gminie członkowskiej LGD zorganizowano spotkanie informacyjno – konsultacyjne mające na celu ostateczną weryfikację zapisów LSR.

Tabela 6. Terminy konsultacji mających na celu weryfikację zapisów LSR

Termin	Nazwa gminy	Miejsce spotkania	Liczba uczestników
28.05.2023	Gmina Węgorzewo	Park Helwina	105
30.05.2023	Gmina Miłki	Ośrodek Kultury w Miłkach ul. Szkolna 1B	8
31.05.2023	Gmina Giżycko	Las Miejski w Gajewie	17
31.05.2023	Gmina Wydminy	Centrum Aktywności Lokalnej pl. Rynek 1/1	14
31.05.2023	Gmina Budry	Urząd Gminy Budry Al. Wojska Polskiego 27	11
31.05.2023	Gmina Giżycko	Urząd Gminy w Giżycku	8
01.06.2023	Gmina Węgorzewo	Urząd Miejski w Węgorzewie ul. Zamkowa 3	8
01.06.2023	Gmina Kruklanki	Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Kruklanki; ul. 22 Lipca 19	3
01.06.2023	Gmina Pozezdrze	Plac przy scenie letniej w Pozezdrzu	30
02.06.2023	Gmina Ryn	Urząd Miasta i Gminy Ryn ul. Ratuszowa 2	3
03.06.2023	Gmina Srokowo	Srokowo, Plac Rynkowy	34
05.06.2023	Gmina Giżycko	Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Wilkasach, ul. Olsztyńska 54	10
RAZEM			251

Każdy etap tworzenia LSR kończyła dokonywana przez Grupę Roboczą ds. opracowania LSR analiza wniosków z konsultacji z ich uwzględnieniem bądź odrzuceniem. Niektóre wnioski były tak bardzo szczegółowe (np. wybudowanie placu zabaw na każdym osiedlu w mieście Węgorzewo, zagospodarowane centrum miejscowości Pozezdrze poprzez budowę fontanny), że zdaniem Grupy Roboczej ds. opracowania LSR nie mogły zostać wprost uwzględnione w dokumencie strategicznym ze względu na stopień jego szczegółowości. Jednakże realizacja tego typu działań jest możliwa poprzez operacje realizowane w ramach celu 2: *Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej*, przedsięwzięcie nr 2.1: *Budowa, przebudowa, wyposażenie lub doposażenie małej infrastruktury publicznej*.

Na etapie tworzenia LSR na lata 2023 – 2029 uwzględniono zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 takie jak: poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych UE, równość mężczyzn i kobiet, równość szans i dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto LSR na lata 2023 – 2029 wpisuje się w cel wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE (Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), oraz z uwzględnieniem celów ONZ (Organizacja Narodów Zjednoczonych) dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasadami „nie czyn poważnych szkód”. Zasady te bardzo ściśle łączą się z inkluzywnością rozumianą jako powszechność i dostępność dla każdego. Wskazane wyżej zasady będą stosowane w kolejnych etapach: realizacja, monitoring i ewaluacja LSR.

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

Wdrażanie LSR daje możliwość współpracy (także międzynarodowej) pomiędzy partnerami celem poprawy efektywności podejmowanych działań, m.in. przez upowszechnienie rozwiązań innowacyjnych. Na podstawie uzyskanych rezultatów badań należy zauważyć, że wśród przedstawicieli gmin objętych LSR powszechne było przekonanie o potrzebie wskazania problemów, których rozwiązanie przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu w nowej perspektywie obejmującej lata 2023 – 2027.

Opracowana, w trakcie spotkań z mieszkańcami gmin będących partnerami LGR (które odbyły się w okresie od 22 sierpnia 2022 r. do 09 września 2022 r.), analiza SWOT wskazała najważniejsze zidentyfikowane cechy wewnętrzne subregionu oraz szanse i zagrożenia. W pierwszym etapie prac wyróżniono grupy czynników związanych z głównymi sferami życia społeczno-gospodarczego subregionu objętego LSR. W kolejnym etapie dokonano ich selekcji z uwzględnieniem celów programu Leader, a następnie zidentyfikowano główne problemy, do rozwiązania których może przyczynić się wdrażana strategia.

Tabela 7. Analiza SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
<p>S₁. Liczne jeziora i lasy, obszary o cennych walorach przyrodniczych, zróżnicowany krajobraz kulturowy, różnorodność narodowa, cenne zasoby kultury materialnej i niematerialnej</p> <p>S₂. Sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i rekreacji, w tym także turystyki kwalifikowanej</p> <p>S₃. Rozpoznawalna marka Wielkich Jezior Mazurskich identyfikowana jako miejsce rekreacji i wypoczynku</p> <p>S₄. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców wsi</p> <p>S₅. Koncentracja potencjału kilku branż, w tym głównie turystycznej, rybackiej i rolniczej</p>	<p>W₁. Niedostatecznie rozwinięte główne funkcje subregionu, w tym spadek atrakcyjności jezior pod względem wykorzystania turystycznego (wędkarstwo, gastronomia)</p> <p>W₂. Niezadowalający stan infrastruktury technicznej, w tym okołoturystycznej (baza noclegowa, sportowo-rekreacyjna, sieć usług, informacja, mała infrastruktura)</p> <p>W₃. Względnie niski poziom aktywności społecznej i gospodarczej, występujące rejony i grupy wykluczenia społecznego, starzejące się społeczeństwo, bezrobocie</p> <p>W₄. Brak spójnej koncepcji zagospodarowania turystycznego obszaru, silna antropopresja na środowisko, szczególnie w odniesieniu do jezior</p> <p>W₅. Sezonowy charakter ruchu turystycznego związany z relatywnie ubogą ofertą usług.</p>
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
<p>O₁. Wysoki potencjał województwa dotyczący możliwości rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych, w tym agroturystyki i turystyki wiejskiej</p> <p>O₂. Realizacja zintegrowanych inwestycji poprawiających dostępność transportową, teleinformatyczną i komunikacyjną.</p> <p>O₃. Rozwijająca się współpraca międzyregionalna i transgraniczna na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów atrakcyjnych turystycznie</p> <p>O₄. Zewnętrzny popyt związany z turystyką kwalifikowaną (sporty wodne, ekoturystyka, kolarstwo, jazda konna, turystyka historyczna, wędkarstwo) oraz z turystyką rekreacyjno-wypoczynkową</p> <p>O₅. Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości i wzrost skali wykorzystania technologii teleinformatycznych</p>	<p>T₁. Nasilenie procesu depopulacji obszarów wiejskich, w tym w północno-wschodniej Polsce oraz niekorzystna prognoza demograficzna, obejmująca przyspieszony proces starzenia się społeczeństwa wiejskiego.</p> <p>T₂. Słaba pozycja województwa jako regionu atrakcyjnego pod względem inwestycyjnym</p> <p>T₃. Niebezpieczeństwo powstania obszarów zmarginalizowanych (dotkniętych trwałą stagnacją gospodarczą, marginalizacją społeczną, wykluczonych z procesów rozwojowych) w związku z wojną w Ukrainie i położeniem w sąsiedztwie Obwodu Królewieckiego”</p> <p>T₄. Zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (susze, podtopienia, wichury).</p> <p>T₅. Brak stabilności finansowej JST koniecznej do realizowania zadań inwestycyjnych.</p>

Tabela 8. Zidentyfikowane problemy i wskazane możliwości ich rozwiązywania

Lp.	Problemy	Możliwy sposób przeciwdziałania (zapobiegania i rozwiązywania)
1.	Niedostosowanie lokalnego rynku pracy do potrzeb rozwijających się sektorów i branż lokalnej gospodarki oraz małe zróżnicowanie źródeł dochodów ludności	Poprawa stanu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
2.	Krótki sezon turystyczny	Przedłużenie sezonu turystycznego i zwiększenie dochodów z turystyki
3.	Niezadawalający stan infrastruktury publicznej, okołoturystycznej oraz związanej z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych, w tym także elementów małej infrastruktury	Poprawa stanu infrastruktury publicznej, turystycznej i społecznej
4.	Marginalizacja obszaru	Poprawa poziomu aktywności społecznej mieszkańców subregionu, w tym grup osób w niekorzystnej sytuacji

Opracowana i wdrażana LSR może mieć wpływ na warunki życia, funkcjonowania i rozwoju społeczno-gospodarczego w subregionie Wielkich Jezior Mazurskich. Ważne w tym kontekście są takie obszary jak:

1) Aktywność gospodarcza mieszkańców, w tym szczególnie związana z zieloną gospodarką. Województwo Warmińsko - Mazurskie to region, w którym dwie wybrane i wdrażane inteligentne specjalizacje („ekonomia wody” i „żywność wysokiej jakości”) dotyczą rozwoju przedsiębiorczości, w tym rozwoju biogospodarki i w szerszym kontekście zielonej gospodarki.

2) Dostęp do infrastruktury publicznej, która dotyczy dóbr o podstawowym wręcz znaczeniu dla mieszkańców usprawniając dostęp do różnego rodzaju mediów, ułatwiając przemieszczanie się i co szczególnie ważne - w kontekście sytuacji na terenie analizowanego subregionu – mała infrastruktura techniczna pozwala wyposażać obszar w urządzenia poprawiające jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczną obszaru.

3) Mieszkańcy w podeszłym wieku, młodzież i osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji. Wskazanie tych grup jako tych wymagających szczególnej uwagi i wsparcia wynika z faktu depopulacji obszaru, starzenia się społeczeństwa i wyjazdu młodych ludzi do dużych ośrodków miejskich, w tym poza granice kraju.

Te trzy ww. obszary pozwoliły na wybór celów LSR, zaś wskazane sposoby przeciwdziałania korespondują z wybranymi do realizacji przedsięwzięciami, co zaznaczono w rozdziale V LSR.

Dzięki zaangażowaniu partnerstwa na rzecz rozwiązywania ww. problemów oczekuje się uzyskania efektów synergii, skali, a także redukcji kosztów transakcyjnych przedsięwzięć oraz zwiększenia konkurencyjności subregionu. Realizacji strategii będzie służyć inicjowanie i wdrażanie wspólnych projektów, uruchamianie sieci współpracy i wymiany doświadczeń. Projekty wspierać będą działania oddolne, w których społeczność lokalna może samodzielnie podejmować decyzje i być inicjatorem pozytywnych zmian dotyczących rozwoju lokalnego dotyczącego konkretnego miejsca, miejscowości, czy gminy. Dzięki realizacji projektów powstaną nowe wartości, innowacyjne rozwiązania, poprawi się skuteczność działania społeczności lokalnej, rozwiną się nowe metody organizacyjne, powstaną efektywniejsze produkty i usługi dla mieszkańców.

Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia

W ramach prowadzonych prac nad LSR uwzględniono zapisy zawarte w innych dokumentach planistycznych ważnych dla naszego subregionu „Wielkich Jezior Mazurskich”. Wskazane w LSR cele i przedsięwzięcia są komplementarne i spójne z tymi dokumentami lub też wprost z nich wynikają.

1. Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi.

Przy opracowywaniu Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru działania LGD uwzględniono uwarunkowania perspektywy finansowej 2021 – 2027. Dostosowano rodzaj i zakres interwencji (rodzaj opracowanego dokumentu) do uwarunkowań perspektywy finansowej UE 2021 – 2027 opierając się na zasadach obowiązujących w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i operacyjnych. Zachowano spójność z celami polityki rozwojowej obszaru i polityki regionalnej na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego. Zachowano spójność z założeniami polityki regionalnej Państwa określonymi w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”, „Warmińsko-Mazurskie 2030, „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego” oraz „Strategii Rozwoju Turystyki województwa warmińsko-mazurskiego do 2025”.

Zapisy LSR są również spójne z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal), czyli strategii rozwoju, która ma przekształcić Unię Europejską w obszar neutralny klimatycznie. Według ogólnych założeń Zielonego Ładu Unia Europejska ma stać się społeczeństwem neutralnie klimatycznie, sprawiedliwym i dostatnim oraz z nowoczesną gospodarką zasobooszczędną i przyjazną środowisku.

Spośród elementów Zielonego Ładu:

1. Europejskie Prawo Klimatyczne,
2. Fala renowacji na potrzeby Europy,
3. Ekologizacja budynków, tworzenie miejsc pracy, poprawa jakości życia,
4. Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030,
5. Strategia dotycząca integracji systemu energetycznego,
6. Strategia „Od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego,
7. Europejska Strategia przemysłowa,
8. Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności.

LSR realizuje zapisy *Europejskiego Prawa Klimatycznego* (lepszego dostępu do czystszej, tańszej i bezpieczniejszej energii), *Ekologizacji budynków, tworzenia miejsc pracy, poprawy jakości życia* (odnowienie budynków przyczyniające się do poprawy jakości życia i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, a także cyfryzacji i zwiększenia recyklingu materiałów), *Strategią na rzecz bioróżnorodności 2030*, której celem jest zapewnienie, aby do 2030 r. europejska różnorodność biologiczna weszła na ścieżkę regeneracji z korzyścią dla przyrody, ludzi i klimatu; *Strategią „Od pola do stołu”* (uwzględniająca w kompleksowy sposób wyzwania związane ze zrównoważonymi systemami żywnościowymi i podkreślenie znaczenie związków między zdrowiem ludzi, zdrowiem społeczeństwa i zdrowiem planety) oraz *Europejską strategią przemysłową* (promocja przemysłu bardziej zielonego, wzmocnionego cyfrowo i opartego na obiegu zamkniętym).

Kluczowym dokumentem dla procesu opracowania dokumentu strategii był *Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027*, wskazujący zasady realizacji przez lokalne grupy działania (LGD) wybranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) na obszarach wiejskich. Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023 – 2027 wskazuje zakresy wsparcia, w ramach których realizowane będą operacje, które pozwolą zrealizować założenia podejścia LEADER oraz RLKS.

Proces opracowania strategii był realizowany zgodnie z dobrymi praktykami partycypacji społecznej. Położono nacisk na uspołecznienie prac nad strategią. Zasadę partnerstwa i współpracy z interesariuszami uwzględniono

w systemie wdrażania i ewaluacji strategii. Ograniczono liczbę celów szczegółowych do takich, które w procesie tworzenia strategii uznano za priorytetowe i mające decydujący wpływ na realizację wizji rozwoju gospodarczego obszaru. Założono równość Partnerów w podejmowaniu decyzji w procesie opracowania strategii. Konstruując listę projektów skupiono się na przedsięwzięciach partnerskich i zintegrowanych, czyli takich, które rozwiązują wspólne problemy lub wzmacniają i rozwijają potencjały gmin, ich zasoby społeczne i kulturowe, wywołując efekt rozwojowy dla wszystkich mieszkańców. Współpraca i koordynacja działań (zarządzanie zintegrowane) będąca elementem systemu wdrażania strategii przyczyni się do maksymalizowania efektów ponoszonych nakładów ze środków publicznych. Opracowano przejrzysty system wdrażania i aktualizacji strategii, uwzględniając elastyczność przyjętych rozwiązań, tak by zwiększyć sprawność realizacji strategii i skuteczność wykorzystywania dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania.

Zgodnie z ww. zasadami przygotowywania LSR, w tym przeprowadzonymi konsultacjami społecznymi, LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” wskazano w strategii trzy priorytetowe cele, na których będzie koncentrowało się wsparcie beneficjentów:

- 1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwoju biogospodarki lub zielonej gospodarki,**
- 2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,**
- 3. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.**

W odniesieniu do dokumentów krajowych LSR nawiązuje do zapisów przyjętych w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, w tym z takimi priorytetowymi kierunkami interwencji, jak:

- 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.
- 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.
- 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.
- 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.

Strategia realizuje bezpośrednio również cele zawarte w *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 - Trzecia Fala Nowoczesności* odnoszących się do nowoczesności poprzez tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, przeciwdziałaniu ubóstwu i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałaniu marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych.

LSR wpisuje się także w wybrane cele *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* wspierając poprawę zagospodarowania przestrzennego i planowania przestrzennego w skali gmin i regionu. Dzięki wdrażaniu zapisów strategii ulegnie poprawie atrakcyjność gmin i regionu, a także wykorzystanie potencjału związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym, co będzie zgodne z założeniami *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030*, w której określono cel główny wraz z trzema celami szczegółowymi i odpowiednimi priorytetami, m.in. dotyczącymi adaptacji do zmian klimatu i przeciwdziałania tym zmianom.

W odniesieniu do dokumentów planistycznych o zasięgu regionalnym niniejszy dokument wpisuje się w realizację *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r.*, którego zapisy dotyczą m.in. kwestii wyrównywania standardów europejskich, dążenia do dostosowania lokalnej gospodarki do współczesnych potrzeb. W ww. dokumencie przyjęto scenariusz inteligentnej konkurencyjności regionu, który zakłada: pełne i efektywne wykorzystanie najlepszych zasobów wewnętrznych, koncentrację tematyczną w myśleniu o czynnikach rozwoju, traktowanie procesów polaryzacji i dyfuzji jako zapewniających obszarom peryferyjnym możliwość włączenia się w procesy rozwojowe, współpracę na rzecz rozwoju regionu, konkurencyjność i innowacyjność.

W Strategii wyodrębniono trzy priorytety obejmujące: konkurencyjną gospodarkę, otwarte społeczeństwo i nowoczesne sieci. Z przyjętych priorytetów wynikają 4 cele strategiczne:

1. **Wzrost konkurencyjności gospodarki**, który obejmuje najważniejsze zagadnienia na styku gospodarka-społeczeństwo,
2. **Wzrost aktywności społecznej** – zawierający cele operacyjne ze sfery społeczeństwo-sieci,
3. **Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych** – ukierunkowany głównie na sferę rozwoju gospodarczego regionu,
4. **Nowoczesna infrastruktura rozwoju** – mający wpływ na realizację wszystkich pozostałych celów strategicznych.

Cel główny Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r. - "*Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*", w kontekście regionalnym ma być osiągnięty dzięki *inteligentnej specjalizacji regionu* obejmującej ekonomię wody, drewno i meble oraz żywność wysokiej jakości. Te trzy obszary regionalnej gospodarki stanowią o potencjale wewnętrznym woj. warmińsko-mazurskiego.

Ponadto Cel 3 w LSR powiązany jest ze *Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030* zakładającą wysoki poziom edukacji i partycypacji społecznej, który będzie wpływał na realizację oczekiwanych efektów interwencji sformułowanych w tej Strategii w stosunku do LSR 2023-2029 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”.

Efekty Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 dotyczące **celu strategicznego**:

1. Kompetencje przyszłości to:

- silne organizacje społeczne i świadczące usługi turystyczne;
- rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców;
- rozwinięta e-administracja;
- kompetentne instytucje otoczenia biznesu wspierające lokalny biznes;
- zorganizowany system wsparcia i opieki nad seniorami;
- aktywne lokalne centra/ośrodki kultury;
- aktywne i wyposażone służby ratownicze;

2. Mocne fundamenty:

- wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców;
- rozwinięta infrastruktura aktywnego wypoczynku,

3. Kreatywna aktywność:

- dobrze rozwinięta infrastruktura aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej;
- rozwinięta współpraca sieciowa pomiędzy JSFP, lokalnym biznesem i NGO.

LSR nawiązuje także do *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego*, gdzie położono nacisk na zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany za pośrednictwem cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu. Inne ważne dokumenty, których zapisy uwzględniono w trakcie prowadzonych prac nad LSR, szczególnie w obszarach dotyczących ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody, a także dalszej poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski oraz ochrony klimatu, to:

- *Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030.*
- *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2023-2028.*

LSR jest także zgodna z takimi dokumentami, jak:

1. *Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2025* - wpisuje się ona w cel: Rozwój regionalnych produktów turystycznych.
2. *Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej Warmia i Mazury 2021-2025* – wpisuje się w cel 4.3. Rozwijanie zasobów wiedzy na temat ekonomii społecznej.

Wielkie Jeziora Mazurskie 2030 Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego, gdzie celem głównym jest wzrost konkurencyjności obszaru funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich (OF WJM) w zakresie atrakcyjności turystycznej, warunków dla prowadzenia biznesu oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia. Zapisy LSR spójne są z następującymi celami i kierunkami działań dokumentu:

1. **Cel strategiczny 5.1. : Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze** (np. edukacja ekologiczna, szkolenia, kampanie reklamowe, opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego przy szlakach turystycznych);
2. **Cel strategiczny 5.2.: Wysoki poziom edukacji i partycypacji społecznej** (wsparcie mieszkańców OF WJM na każdym etapie edukacji w budowaniu ich potencjału rozwojowego, zarówno w zakresie kompetencji podstawowych, przygotowania do konkurencyjności na rynku pracy, jak i rozwoju własnej przedsiębiorczości),
 - **5.2.2. Kierunek działań 2. Nowoczesna edukacja – Konkurencyjny rozwój** (wsparcie poprzez instrumenty finansowe i promocyjne przedsiębiorców, system szkoleń i wsparcia dla lokalnych organizacji pozarządowych, projekt małych grantów na realizację edukacyjno-kulturalnych zajęć dla dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich oraz realizację kursów i programów tematycznych wychodzących naprzeciw potrzebom społeczności lokalnych, w tym służących podnoszeniu kompetencji cyfrowych, rozwój inicjatyw służących kształtowaniu postaw obywatelskich i wzmacnianiu kapitału społecznego),
 - **5.2.3. Kierunek działań 3. Integracja społeczna i kulturalna – Tożsamość i zaufanie** (organizacyjne i finansowe wsparcie osób i instytucji działających na rzecz społeczeństwa WJM – małych ośrodków opieki społecznej, NGO, animatorów społecznych, lokalnych liderów, wolontariatu, współpraca instytucji kultury (m.in. w zakresie utworzenia sieciowej oferty), wsparcie organizacyjne i finansowe oraz promocja imprez sportowych i kulturalnych - zarówno istniejących, jak i nowych ponadlokalnych wydarzeń (finalnie utworzenie kalendarza imprez WJM), edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego, wsparcie kapitału społecznego (od przedszkola do seniora), zwiększanie atrakcyjności miejsc publicznych, w tym nowe inwestycje)
3. **Cel Strategiczny 5.4.: Konkurencyjna Gospodarka**
 - **5.4.2. Kierunek działań 5. Przedsiębiorczość i satysfakcjonująca praca** (wsparcie podmiotów gospodarczych rozwijających lokalne i regionalne produkty w tym kultywujące tradycję rzemieślniczą, jak i należące do inteligentnych specjalizacji, wsparcie współpracy lokalnych podmiotów gospodarczych (w tym z obszaru inteligentnych specjalizacji) tworzenie systemów i wsparcie marketingu produktów z Obszaru Wielkich, Jezior Mazurskich w oparciu i technologie informacyjne i komunikacyjne, wspieranie działalności i powstawania nowych instytucji wspierających rozwój, przedsiębiorczości, w tym inkubatorów przedsiębiorczości (filie inkubatorów, strefy spotkań, przestrzeni co-workingowych), działania służące przygotowaniu i promocji terenów inwestycyjnych, rozwój usług opiekuńczych dla dzieci w wieku 0-3 (wsparcie wczesnego powrotu rodzica na rynek pracy), wsparcie edukacji w zakresie przedsiębiorczości z wykorzystaniem dostępnych źródeł i nowoczesnych technologii (dotacje do kształcenia).
 - **5.4.3. Kierunek działań 6. Regionalne produkty turystyczne Wielkich Jezior Mazurskich** (utworzenie spójnego i drożnego systemu szlaków dla turystyki aktywnej (np. Rowerowa Pętla Mazurska – dalszy rozwój szlaku wokół Wielkich Jezior Mazurskich wraz z szlakami lokalnymi połączonymi z Pętlą, infrastruktura portowa, zagospodarowania nabrzeży jezior i rzek wraz z infrastrukturą towarzyszącą), utworzenie systemu ścieżek edukacyjno-rekreacyjnych, rozwój

biwakowisk i bindug, budowa parków tematycznych aktywnego wypoczynku, rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, wspieranie tworzenia atrakcji dostępnych również w czasie złej pogody i tworzących ofertę całoroczną, rewitalizacja centrów miast i wsi oraz obszarów istotnych dla dziedzictwa kulturowego i atrakcyjnych turystycznie, dbałość o estetykę krajobrazu, tworzenie systemów i wsparcie marketingu produktów z Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich).

Ponadto LSR jest również zgodna z dokumentami o charakterze ponadlokalnym, a mianowicie:

Strategią Terytorialną. Partnerstwo Gmin Węgorzewo i Pozezdrze oraz Powiatu Węgorzewskiego – (okres od 2021 r. do 2027 r., z perspektywą do 2030 r.).

1. Cel strategiczny 1. - Wzrost konkurencyjności gospodarki w oparciu o endogenne potencjały.

- **Cel operacyjny 1.1. – Rozbudowa/rozwój infrastruktury usług turystyczno-rekreacyjnych** (rozbudowa/unowocześnienie portów, przystani żeglarskich, ścieżek rowerowych, pieszych, tematycznych, świetlic; zwiększenie ilości/dostępności miejsc noclegowych na terenie Partnerstwa).
- **Cel operacyjny 1.2. – Budowanie marki „Północna Brama Mazur”** (sieciowanie usług i produktów turystycznych, organizacja wydarzeń promocyjnych, promowanie produktów lokalnych).
- **Cel operacyjny 1.4. – Wsparcie mieszkańców w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorczości** (pobudzenie rozwoju postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży w szkołach, pokazywanie dobrych praktyk z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej przy wsparciu lokalnych przedsiębiorców (projekt Akcelerator Idei – Młodzi kreatywni), doradztwo w zakresie założenia i rozwoju działalności gospodarczej, doradztwo dla przedsiębiorców i rolników z zakresu pozyskiwania funduszy na założenie i rozwój działalności gospodarczej, stworzenie bazy informacji gospodarczych, sieciowanie usług, wsparcie w pozyskiwaniu środków na rozwój gospodarstw agroturystycznych).

2. Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności obszaru Partnerstwa poprzez aktywność i integrację społeczną oraz rozwój kapitału społecznego.

- **Cel operacyjny 2.1. - Budowanie społeczeństwa obywatelskiego** (wsparcie sektora pozarządowego- merytoryczne, finansowe i lokalowe, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, szkolenia w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, wzrost samoorganizacji - rozwój wolontariatu, wzmocnienie działań kadrowo-szkoleniowych dla NGO's, działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży mające na celu budowanie postaw obywatelskich, aktywizacja mieszkańców poprzez edukację i promocję narzędzi partycypacji obywatelskiej, działania mające na celu wzrost świadomości obywatelskiej – edukacja i trening w praktyce).
- **Cel operacyjny 2.2. - Wzmocnienie integracji mieszkańców oraz budowania tożsamości lokalnej** (angażowanie społeczności lokalnej w organizację wspólnych wydarzeń, projektów oraz imprez, społeczna integracja osób niepełnosprawnych i trwale wykluczonych z życia społecznego, działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży mające na celu budowanie patriotyzmu i tożsamości lokalnej, stworzenie przestrzeni do dialogu społecznego, wsparcie lokalnych liderów - zapobieganie wypaleniu).
- **Cel operacyjny 2.3. - Wykorzystanie doświadczeń i potencjału LGD/LGR jako prospołecznego i prorozwojowego Lidera** (współpraca międzysamorządowa i międzysektorowa z podmiotami gospodarczymi, edukacyjnymi, itd., wsparcie sektora przedsiębiorczości – istniejących i potencjalnych podmiotów, inicjowanie działań zmierzających do zrzeszania i sieciowania organizacji pozarządowych z obszaru Partnerstwa, wspieranie sektora społecznego - merytoryczne, finansowe i lokalowe).

3. Cel strategiczny 3 - Ochrona zasobów przyrodniczych obszaru Partnerstwa.

- **Cel operacyjny 3.2. - Ochrona środowiska naturalnego** (edukacja proekologiczna, wzmocnienie świadomości ekologicznej).

Strategia terytorialna. Partnerstwo Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza. (rozwoju gmin Pogranicza w horyzoncie roku 2030 (2035)) .

1. Projekt strategiczny 1: Magnetyczne Pogranicze

- Integracja i koordynacja oferty czasu wolnego opartej o unikatowe walory Pogranicza.
- Stworzenie fundamentów pod kompleksową ofertę usług dla seniorów.
- Rozwój lokalnych podmiotów gospodarczych i budowanie wspólnej marki produktów Pogranicza.

2. Projekt strategiczny 3: Aktywne Pogranicze

- Utworzenie (sieciowego / mobilnego) Uniwersytetu Ludowego Pogranicza z szeroką ofertą kulturalną i edukacyjną pełniącego także rolę centrum wsparcia organizacji pozarządowych i wolontariatu.
- Uruchomienie przedsiębiorstw społecznych m.in. pod kątem wsparcia ginących zawodów lub budowy sieci samopomocy, w tym sklepów socjalnych (np. wg modelu Fundacji Wolne Miejsce).

Przeanalizowano również powiatowe i gminne dokumenty dot. rozwiązywania problemów społecznych. Analiza wykazała zbieżność wykazywanych tam problemów i potrzeb z diagnozą wykonaną w ramach opracowania LSR LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”. Przeanalizowano w szczególności: *Powiatową strategię rozwiązywania problemów społecznych w powiecie giżyckim na lata 2019 – 2026*, *Powiatowy Program Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Węgorzewskim na lata 2016 – 2023* oraz *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021 – 2030*.

Cele i przedsięwzięcia zawarte w LSR analizowano również pod względem zgodności z dokumentami planistycznymi JST będących partnerami LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”:

- *Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Węgorzewo na lata 2021 – 2027.*
- *Strategia Rozwoju Gminy Srokowo do 2025 r.*
- *Strategia Rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Wydminy 2017 – 2030.*
- *Strategia Rozwoju Gminy Miłki na lata 2020 – 2025.*
- *Strategia Rozwoju Gminy Kruklanki na lata 2022 – 2030.*
- *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ryn na lata 2021 – 2031.*

Cele szczegółowe LSR na lata 2023 – 2029: C.1. *Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki*, C.2. *Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej*, C.3. *Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystanej sytuacji* wpisują się w podstawowe kierunki rozwoju wszystkich wymienionych wyżej dokumentów strategicznych: szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego, subregionalnego jak i lokalnego.

Cel szczegółowy 1 oraz 2 będzie finansowany w oparciu o PS WPR, natomiast na realizację celu 3 oprócz środków z EFRROW LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” zamierza pozyskać dofinansowanie z innych źródeł (szczegóły zawarte są z Planie finansowym – Rozdział IX).

2. Wartość dodana podejścia LEADER

W marcu 2022 roku zostało opublikowane przez Komisję Europejską badanie oceniające dotychczasowy wpływ podejścia LEADER na rozwój terytorialny. Z badania płynnie wnioskuje się, że w ramach LEADER-a wypracowano rozwiązania, które na gruncie lokalnym stanowiły skuteczną odpowiedź wobec wyzwań i możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego. W badaniu przedstawiono dane z zakresu projektowania, wdrażania i skutków podejścia LEADER. Mimo, iż w perspektywie finansowanej 2014 – 2020 środki zaplanowane na interwencję

LEADER stanowiły ok. 7% środków EFRROW badanie wykazało duży wpływ podejścia do przyczyniania się do zrównoważonego rozwoju obszarów w całej Unii Europejskiej.

Wartość dodana podejścia LEADER przejawia się przede wszystkim w następujących obszarach:

- **Zwiększenie kapitału społecznego lokalnych społeczności**, czyli wzmocnianie więzów pomiędzy przedstawicielami wszystkich sektorów życia społeczno - gospodarczego, rozwijanie kontaktów na poziomie lokalnym, subregionalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, budowanie zaufania, wymiana informacji, co sprzyja współpracy na różnych poziomach, a także podejmowaniem ryzyka oraz szeroko pojętym innowacjom;
- **Poprawa otoczenia instytucjonalnego na poziomie lokalnym** dotyczy instytucji, procesów i mechanizmów poprzez, które grupy interesu sektora społecznego, publicznego i gospodarczego artykułują swoje potrzeby i oczekiwania, korzystają ze swoich praw oraz stają się platformą do wypracowywania kompromisów, co z kolei umożliwia zarządzanie sprawami publicznymi w sposób oparty na współpracy z przedstawicielami wszystkich sektorów;
- **Lepsze efekty i wyniki w porównaniu do wdrożenia standardowym systemem** (projekty realizowane z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań grup docelowych, pozwala na wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań, które angażują wszystkie sektory życia społeczno – gospodarczego np. w 2021 roku na obszarze LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” powstała Szkoła Żeglarstwa i Wędkarstwa, którą otworzyła organizacja pozarządowa, trwałość projektu zapewnia Gmina poprzez finansowanie kursów żeglarskich i wędkarskich dla lokalnej społeczności, a sektor gospodarczy udostępnia bezpłatnie zakupionym w ramach projektu jednostkom pływającym (żagłówka i motorówka) miejsce w porcie. Realizacja tego projektu wskazuje na konieczność wsparcia realizacji projektów w partnerstwie w LSR na lata 2023 - 2029 ze względu na wartość dodaną, którą uzyskuje lokalna społeczność oraz osiągnięty efekt komplementarności.

Rolą LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” jest opracowanie i realizacja LSR na obszarze wiejskim 9-ciu gmin członkowskich. Dokument ten realizuje zasadę rzeczywistego partnerstwa, innowacyjności i wielosektorowości. W ramach LSR zaplanowano projekty, które mają wartość dodaną w porównaniu do „klasycznych działań” np. dziewięć koncepcji Inteligentnych Wiosek oraz które mają za zadanie animować rozwój lokalny, zwiększać kompetencje na poziomie lokalnym np. w zakresie włączania ludzi starszych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji, a także w zakresie tworzenia miejsc pracy, innowacji i inkluzywności.

Ponadto LSR na lata 2023 - 2029 przewiduje realizację projektów partnerskich – jednego na poziomie krajowym oraz jednego na poziomie międzynarodowym. Realizacja tego typu projektów służy wymianie doświadczeń, wzmocnieniu potencjału, budowaniu relacji i wzajemnego zaufania. Projekty te łączą się również z innowacyjnością i inkluzywnością, gdyż z ich efektów może korzystać lokalna społeczność np. realizowany w latach 2019 - 2020 *Questingowy projekt współpracy* pociągnął za sobą wytyczne w każdej członkowskiej gminie LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” nowego produktu turystycznego – ścieżki questingowej z których korzysta lokalna społeczność jak i turyści. Na uwagę zasługuje fakt, że opracowany quest pieszy na terenie gminy Giżycko jest jednym z najczęściej pobieranych questów z platformy: www.questing.pl. Dodatkowo zaobserwowano efekt synergii, gdyż organizacje społeczne z obszaru działania LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” stworzyły trzy koleje ścieżki questingowe (dwie piesze w gminie Węgorzewo: Stowarzyszenie Kal oraz Stowarzyszenie Perła-Promocja-Edukacja-Rozwój oraz jedną rowerową w gminie Budry: Stowarzyszenie Partnerstwo Dzikie Mazury).

Wspomniane wyżej badanie Komisji Europejskiej wskazuje obszary wymagające poprawy obejmują one lepszą komunikację oraz przejrzystość ról w ramach podejścia LEADER, uproszczeniu procedur, wzmocnienie współpracy i określenie nowych wskaźników dla lepszego uchwycenia przyszłych wyników. W oparciu o te wskazania LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” przygotowała Plan komunikacji z lokalną społecznością, który opracowano w oparciu o konsultacje społeczne i który uwzględnia kanały komunikacyjne z których korzysta

lokalna społeczność. Podczas prac nad LSR zaskoczeniem było dużo większe zainteresowanie lokalnej społeczności konsultowaniem zapisów LSR podczas imprez masowych w stosunku do konsultacji prowadzonych w budynkach gmin. LSR na lata 2023- 2029 zakłada wzmocnienie współpracy wielosektorowej. Już na etapie tworzenia LSR powstała Grupa robocza ds. opracowania LSR, w skład której wszedł przedstawiciel sektora społecznego, gospodarczego i publicznego z obszaru każdej członkowskiej gminy. Osoby te zaangażowane były w proces tworzenia dokumentu i obędą nadal zaangażowane w jego wdrożenie, monitoring i ewaluację. Przykładem uproszczenia procedur, które zostało wypracowane w ramach wdrażanej LSR na lata 2016 -2023 były projekty grantowe skierowane w szczególności do sektora społecznego, w których LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” przewidział prefinansowanie operacji do 100 % kosztów kwalifikowalnych projektu. Pozwoliło to ubiegać się o wsparcie na realizację równych inicjatyw nawet małym, niedoświadczonym organizacjom pozarządowym. Z punktu widzenia lokalnych grantobiorców bardzo ważne było to, iż procedura aplikowania, realizacji i rozliczania projektu ograniczona była do kontaktu z LGD. Pozwoliło to lokalnym przedstawicielom sektora społecznego na realizację ciekawych projektów, a jednocześnie zdobycia doświadczenia i nabrania odwagi do aplikowania o kolejne granty. Doświadczenia związane z projektami grantowymi wskazały, że warto kontynuować tę formę wsparcia w kolejnej perspektywie finansowej UE.

W oparciu o konsultacje społeczne LSR wskazuje trzy zakresy wsparcia: przedsiębiorczość, mała infrastruktura publiczna oraz włączenie społeczne. Rozdysponowanie środków skierowanych do sektora gospodarczego i publicznego przewidziano w zwykłym trybie konkursowym, natomiast w odniesieniu do sektora społecznego oprócz zwykłego trybu konkursowego zaplanowano również: projekty partnerskie, projekty w partnerstwie, projekty grantowe, w tym opracowanie koncepcji Smart Village. W celu efektywnego wdrożenia LSR zaplanowano każdorazowy nabór wniosków ograniczony tylko do jednego przedsięwzięcia. Z doświadczeń wyniesionych z wdrażania LSR na lata 2016 – 2023 wynika, iż wnioskodawcy przygotowując wniosek w konkursie, gdzie przewidziano kilka zakresów wsparcia mieli czasami problem z prawidłowym wskazaniem zakresu w ramach którego aplikowali o środki. Konkurs ograniczony do jednego zakresu wyeliminuje takie sytuacje.

Zgodnie z Planem działania wskazanym w LSR na lata 2023 – 2029 LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” zostanie osiągniętych minimum 47 wskaźników produktu. Natomiast realizacja Planu Komunikacji poprzez działania informacyjne i promocyjne prowadzone przez LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” z pewnością pociągnie za sobą wzmocnienie efektów, które zostaną osiągnięte poprzez wdrożenie LSR. Dużą rolę odegra tu również opisany wyżej efekt synergii oraz pozyskiwanie środków finansowych spoza budżetu LSR.

Rozdział VI. Cele i wskaźniki

W trakcie przeprowadzonych konsultacji ¹⁴ skoncentrowano uwagę na trzech głównych obszarach, którym nadano rangę celów. Są to:

- C.1 Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki.
- C.2 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.
- C.3 Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub ludzi młodych w niekorzystanej sytuacji.

Biorąc pod uwagę liczbę oraz strukturę funkcjonujących na analizowanym terenie podmiotów gospodarczych można stwierdzić, że jest to subregion relatywnie słabo rozwinięty gospodarczo. Mając na względzie opinie

¹⁴ Przy formułowaniu celów Grupa Robocza ds. LSR wykorzystwała materiały zebrane na spotkaniach, które miały miejsce we wszystkich gminach subregionu

zebrane podczas konsultacji społecznych i w oparciu o dane wtórne w ramach realizacji Celu 1 przewidziano dwa przedsięwzięcia:

P.1.1 Wsparcie podmiotów podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą.

P.1.2 Wsparcie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej.

Mając na względzie niewystarczającą dostępność infrastruktury publicznej na badanym obszarze oraz potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności zaplanowano realizację Celu 2 w tym zakresie za pośrednictwem przedsięwzięcia:

P.2 Budowa, przebudowa, wyposażenie lub doposażenie małej infrastruktury publicznej.

W związku z koniecznością pobudzenia aktywności, wspierania inicjatyw społecznych¹⁵ oraz włączenia społecznego osób młodych, seniorów oraz grup osób w niekorzystanej sytuacji zaplanowano realizację przedsięwzięcia, które zapewni realizację Celu 3.

P.3 Wsparcie inicjatyw związanych z aktywizacją i włączeniem społecznym.

Przedsięwzięcia w ramach wszystkich celów będą finansowane z EFFROW, natomiast przedsięwzięcia przewidziane w ramach realizacji Celu 3 będzie finansowane dodatkowo ze środków własnych LGD, FEWiM, NOWEFIO, konkursów ofert ogłaszanych przez gminy i powiaty obszaru LGD oraz Samorząd Województwa, a także ze środków EFMRA.

Uzasadnienie sformułowania celów oraz przedsięwzięć w oparciu o konsultacje społeczne oraz powiązania z analizą SWOT i diagnozą obszaru przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Uzasadnienie sformułowania celów oraz przedsięwzięć związanych z analizą SWOT oraz diagnozą obszaru

Cel	Przedsięwzięcie	Uzasadnienie sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne ¹⁶ , powiązania z analizą SWOT i diagnozą obszaru
Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki	P.1.1 Wsparcie podmiotów podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą. P.1.2 Wsparcie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej.	Cel i przedsięwzięcia uzasadniają zapisy mocnych stron analizy SWOT subregionu (S ₂ , S ₃ i S ₅); słabych stron (W ₁ , W ₃ i W ₅), a także szanse (O ₁ , O ₃ i O ₄) i zagrożeń (T ₂ , T ₃ i T ₅). Wskazane przedsięwzięcia są powiązane z problemami: 1. Niedostosowanie lokalnego rynku pracy do potrzeb rozwijających się sektorów i branż lokalnej gospodarki oraz małe zróżnicowanie źródeł dochodów ludności i 2. Krótki sezon turystyczny.
Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	P.2 Budowa, przebudowa, wyposażenie lub doposażenie małej infrastruktury publicznej.	Zasadność celu i przedsięwzięcia potwierdzają: mocna strona (S ₁), słaba strona (W ₂), a także szansa (O ₂) i zagrożenie (T ₃). Przedsięwzięcie ma związek z problemem zdefiniowanym w ramach prowadzonych konsultacji jako 3. Niezadowalający stan infrastruktury publicznej, okołoturystycznej oraz związanej z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych,

¹⁵ Jako inicjatywę rozumie się również opracowanie koncepcji Smart Village, a także jej realizację

¹⁶ Efektem konsultacji społecznych są zdefiniowane problemy, które zostały przedstawione w rozdziale IV

		w tym także elementów małej infrastruktury.
Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub ludzi młodych w niekorzystanej sytuacji	P.3 Wsparcie inicjatyw związanych z aktywizacją i włączeniem społecznym.	W tym przypadku cel i przyjęte przedsięwzięcie uzasadnia mocna strona (S ₄), a także słaba strona (W ₃), szansa (O ₅) oraz zagrożenia (T ₁ i T ₃). Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do rozwiązania problemu 4. Marginalizacja obszaru.

Realizacja **Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023 - 2029**, a w szczególności osiągnięcie wskazanych wskaźników produktu i rezultatu będzie miało pozytywny wpływ na rozwój społeczno – gospodarczy obszaru LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”. Realizacja wskaźników założonych w ramach Celu 1 będzie pozytywnie oddziaływać w zakresie wzrostu przedsiębiorczości, w ramach Celu 2 nastąpi poprawa gminnych zasobów infrastrukturalnych w zakresie publicznej oferty dla lokalnej społeczności, natomiast w zakresie Celu 3 nastąpi wzrost aktywności społecznej.

Tabela 10. Cele, przedsięwzięcia i wskaźniki

1.0		CEL OGÓLNY 1		Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki					
		<i>Wskaźniki rezultatu</i>		<i>Jednostka miary</i>	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
WR.1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy			sztuki	0	15	LGD/ badania własne, beneficjenci/ sprawozdania		
WR.1.2	Liczba operacji przyczyniających się do realizacji na obszarach wiejskich celów w zakresie zrównoważonego środowiskowego oraz osiągnięcia celów w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania do niej			sztuki	0	9	LGD/ badania własne, beneficjenci/ sprawozdania		
				Wskaźniki produktu					
Przedsięwzięcia		Grupy celowe		Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt partnerski, projekt w partnerstwie, itp.)	Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
							Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	
P.1.1.	Wsparcie podmiotów podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą	Osoby fizyczne, w tym rolnicy	konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	15	LGD/ badania własne, beneficjenci/ sprawozdania	
P.1.2	Wsparcie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej	Małe i średnie przedsiębiorstwa	konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	9	LGD/ badania własne, beneficjenci/ sprawozdania	
SUMA							24		

2.0		CEL OGÓLNY 2		Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej					
		Wskaźniki rezultatu		Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
w2.1	Liczba osób korzystających z lepszego dostępu do usług i infrastruktury			sztuka	0	1200	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
Przedsięwzięcia		Grupy celowe		Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt partnerski, projekt w partnerstwie, itp.)		Wskaźniki produktu			
						Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
						Nazwa	Jednostka miary		
P.2	Budowa, przebudowa, wyposażenie lub doposażenie małej infrastruktury publicznej	osoby prawne	konkurs	Liczba operacji związanych z poprawą dostępu do małej infrastruktury publicznej	sztuka	0	11	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania	
SUMA							11		

3.0	CEL OGÓLNY 3	Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub ludzi młodych w niekorzystanej sytuacji						
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celu</i>	<i>Jednostka miary</i>	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>		
w3.1	Liczba osób objętych wspartymi projektami włączenia społecznego		osoba	0	700	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania		
	Liczba wspartych strategii inteligentnych wsi		sztuka	0	9	LGD/badania własne, sprawozdania		
Przedsięwzięcia		Grupy celowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt partnerski, projekt w partnerstwie, itp.)	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
		Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok					
P.3.1	Wsparcie inicjatyw związanych z aktywizacją i włączeniem społecznym	osoby fizyczne, osoby prawne, LGD, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną	konkurs, projekty grantowe, projekty partnerskie, projekty w partnerstwie	Liczba inicjatyw związanych z aktywizacją i włączeniem społecznym	sztuka	0	11	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
				Liczba operacji ukierunkowanych na opracowanie koncepcji inteligentnych wsi	sztuka	0	1	LGD/badania własne, beneficjenci/sprawozdania
SUMA							12	

Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno – instytucjonalnych

LGD na podstawie szerokich konsultacji z mieszkańcami oraz powołaną Grupą Roboczą ds. opracowania LSR, a także na podstawie opracowanej diagnozy społecznej wypracowała przejrzyste i niedyskryminujące procedury wyboru operacji. Wstępne założenia procedury oceny operacji i ich ewentualna aktualizacja bądź zmiana zostały opracowane na podstawie uwag zgłaszanych przez członków Rady podejmujących decyzje o wyborze operacji w ramach wdrożenia LSR 2016 - 2023 oraz przez uczestników spotkań z mieszkańcami, które odbywały się w ramach konsultacji społecznych w trybie stacjonarnym oraz on-line.

Członkowie Zespołu Redakcyjnego ds. LSR zebrali zgłaszane przez uczestników konsultacji społecznych propozycje rozwiązań, które następnie zredagowali zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, z wypracowanymi założeniami strategii tj. diagnozą, celami i przedsięwzięciami. Przyjęte procedury mają na celu efektywne wykorzystanie zaplanowanych w budżecie środków finansowych, a przede wszystkim pobudzenie lokalnej gospodarki (w LSR 40% dostępnych środków przeznaczono na wsparcie przedsiębiorczości).

Przyjęte procedury wyboru operacji dają gwarancję pełnej realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w tym osiągnięcia zawartych w strategii celów i wskaźników.

W LSR przewiduje się realizację następujących typów operacji:

1. Operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD, w tym operacja realizowane w partnerstwie oraz projekty partnerskie.
2. Projekty grantowe, w tym projekty grantowe w zakresie przygotowania koncepcji inteligentnych wsi oraz w zakresie przygotowania projektów partnerskich.

W dokumentacji związanej z wdrażaniem LSR znajdują się zasady i regulaminy określające przejrzysty podział zadań i zakres odpowiedzialności organów LGD, zapisy pozwalające na zapewnienie w naborze tych samych kryteriów wyboru, organizację naborów, procedurę weryfikacji wstępnej (zgodność z LSR) i zgodność z lokalnymi kryteriami wyboru złożonych wniosków, ustalanie kwot wsparcia, przedstawiony został system głosowania oraz tryb wnoszenia odwołania i protestu od rozstrzygnięć Rady.

W ramach operacji realizowanych w związku z wdrażaniem LSR przewiduje się premiowanie działań na rzecz zdefiniowanych grup osób w niekorzystnej sytuacji (kobiet, osób z niepełnosprawnościami). W największym stopniu premiowane będą operacje, które oprócz osiągnięcia określonych wskaźników produktu przewidują także działania animacyjne, komunikacyjne i informacyjne dostosowane (racjonalne, adekwatne) do potrzeb grup osób w niekorzystnej sytuacji. Tego typu kompleksowe wsparcie zagwarantuje osiągnięcie nie tylko wskaźników produktu, ale również odpowiednich wskaźników rezultatów.

Pomoc w ramach wdrażania LSR przyznaje się w formie:

1. Zwrotu części kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 500 tys. zł
2. Kosztów jednostkowych w przypadku pomocy stanowiącej grant na przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi w ramach projektu grantowego w wysokości 4 tys. zł
3. Płatności ryczałtowych w przypadku pomocy na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne w wysokości od 30 do 65 tys. zł (wysokość wsparcia została ustalona w oparciu o konsultacje społeczne, zebrane fiszki projektowe oraz dotychczasowe doświadczenie związane z wdrażaniem LSR na lata 2016-2023).

W LSR przewidziano dofinansowanie w wysokości:

- a) do 65% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje produkcyjne,
- b) do 100% kosztów kwalifikowalnych w przypadku operacji obejmujących inwestycje nieprodukcyjne, z tym, że do 75% kosztów kwalifikowalnych w przypadku jednostek sektora finansów publicznych, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa,
- c) nie wyższej niż 500 tys. zł na beneficjenta, także w przypadku sumy pomocy uzyskanej przez podmiot będący beneficjentem lub grantobiorcą, z wyłączeniem LGD i JSFP,
- d) nie niższej niż 30 tys. zł na operację, a w przypadku projektu grantowego w zakresie przygotowania koncepcji inteligentnej wsi – 20 tys. zł

Pomoc na operacje wdrażające LSR przyznane się następującym podmiotom:

1. Osobom fizycznym, w tym wykonującym działalność gospodarczą.
2. Osobom prawnym, w tym mikro i małym przedsiębiorstwom, organizacjom pozarządowym, JSFP.
3. Jednostkom nieposiadającym osobowości prawnej, której ustawa nadaje zdolność prawną.

Warunkiem uzyskania pomocy przez w/w podmioty jest wykazanie związku z obszarem objętym LSR tj. miejsce zamieszkania/ siedziba/ oddział znajduje się na obszarze objętym LSR.

W oparciu o analizę obszaru, która wykazała znaczące zasoby turystyczne zaplanowano realizację dwóch projektów partnerskich: krajowego i zagranicznego, w których wykorzystany będzie potencjał kulturowy oraz przyrodniczy i w ramach których realizowane będą działania przyczyniające się do włączenia społecznego ludzi młodych, osób starszych oraz grup osób w niekorzystnej sytuacji. Współpraca LGD na poziomie krajowym oraz międzynarodowym pociąga za sobą wymianę doświadczeń, wzrost aktywności społecznej, poznawanie tzw. „dobrych praktyk”, poszerzenie wiedzy oraz nabycie szeroko rozumianych kluczowych kompetencji społecznych co pozwala na jeszcze efektywniejsze wdrażanie LSR.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Założenia lokalnych kryteriów wyboru zostały zaakceptowane przez Walne Zebranie Członków LGD 05 czerwca 2023 r., które zostało poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi. Zarówno opracowanie kryteriów, jak i ich zmiana zostały sformułowane już na etapie konsultowania LSR ze społecznością lokalną dając podstawę do uruchomienia procedury zmiany bądź uaktualnienia kryteriów.

Przeprowadzany monitoring wdrażania LSR oraz przeprowadzana na jego podstawie aktualizacja strategii może być przyczynkiem do zmiany lokalnych kryteriów w celu wyboru bardziej efektywniejszych operacji przyczyniających się do osiągnięcia założonych w strategii celów, przedsięwzięć i wskaźników.

Inicjatywę zmiany lokalnych kryteriów wyboru i procedur ma Rada LGD lub Zarząd. W tym celu organy te zgłaszają pisemną propozycję zmian wraz ze szczegółowym uzasadnieniem. Propozycje zmian są rozpatrywane i uchwalane na Walnym Zebraniu Członków. W przypadku zmiany lokalnych kryteriów będą one obowiązywać dla konkursów ogłoszonych dopiero po dniu zatwierdzenia zmian. W oparciu o zatwierdzone przez WZC zmiany biuro LGD będzie zobowiązane do przygotowania nowych kart oceny.

3. Innowacyjność i inkluzywność jako kluczowe elementy LSR

Definicja **innowacyjności** została wypracowana podczas konsultacji z Grupą Roboczą ds. opracowania LSR, ponieważ jednym z zastosowanych kryteriów wyboru jest innowacyjność.

Przez innowacyjne należy rozumieć prace związane z przygotowaniem i uruchomieniem wytwarzania, a także przygotowaniem do sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów i usług (oferty) przeznaczonych do wprowadzenia na rynek albo innego wykorzystania w praktyce lub wprowadzenie unowocześnionego procesu dystrybucji. Kryterium innowacyjności zostało zawężone do oceny innowacyjności w odniesieniu do obszaru gminy, w której realizowana będzie operacja. Preferowane jest wdrażanie innowacji poprzez implementowanie zupełnie nowych na obszarze objętym LSR produktów, usług, procesów, technologii, metod organizacji lub nowych sposobów wykorzystywania dostępnych zasobów przyrodniczych, kulturowych czy społecznych.

W procesie oceny operacji **innowacyjność** zostanie oceniona w następujący sposób:

10 pkt.– operacja ma charakter innowacyjny min. na poziomie gminy.

0 pkt. – operacja nie ma charakteru innowacyjnego.

Kryterium innowacyjności będzie zastosowane przy każdej ocenie projektów w ramach każdego celu oraz przedsięwzięć określonych w LSR. Podczas całego okresu wdrażania LSR Zarząd oraz pracownicy biura będą odpowiedzialni za animowanie lokalnej społeczności do składania projektów innowacyjnych w szczególności poprzez bezpośrednie konsultacje czy wizje lokalne na miejscu realizacji potencjalnej inwestycji.

Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na obszarze LGD jest jednym z ważniejszych czynników konkurencyjności obszaru bądź funkcjonujących na tym terenie przedsiębiorstw. Występujące kryzysy wymuszają konieczność wprowadzenia zmian w różnych obszarach na terenie działania LGD. Wdrożenie nowych, innowacyjnych rozwiązań na obszarze LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”, a następnie ich promocja w mediach społecznościowych oraz podczas spotkań spowoduje wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz rozwój społeczno – gospodarczy obszaru. Z dotychczasowych doświadczeń LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” wynika, iż realizacja innowacyjnych projektów np. wytyczenie pierwszego w Europie questu wodnego, stworzenie parku zabawek zdalnie sterowanych, zakup pływającej platformy do organizowania imprez powodują, że obszar wypracowuje atrakcyjną i niespotykaną ofertę rekreacyjną, co przyciąga polskich i zagranicznych turystów, a dla lokalnej społeczności tworzone są miejsca pracy. Wprowadzenie innowacji jest bez wątpienia ważnym czynnikiem rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru.

Przez **inkluzywność** rozumie się powszechność oraz dostępność dla każdego członka lokalnej społeczności w aspekcie integracyjno – aktywizującym na poziomie partnerstwa trójsektorowego, na poziomie organów stowarzyszenia oraz realizowanych w ramach LSR operacji.

LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” jest partnerstwem terytorialnym powstałym jako oddolna inicjatywa zrzeszająca przedstawicieli lokalnych podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego oraz mieszkańców działających na rzecz lokalnej społeczności. Zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia członkiem zwyczajnym mogą zostać osoby fizyczne lub prawne korzystające z pełni praw publicznych, nieskazane prawomocnym wyrokiem sądu, które złożą deklarację członkowską i która zostanie przyjęta przez Zarząd. Przywołane zapisy potwierdzają inkluzywność na poziomie partnerstwa trójsektorowego. Potwierdzeniem inkluzywności na poziomie organów Stowarzyszenia (Zarząd, Komisja Rewizyjna, Rada) jest ich 5 letnia kadencyjność oraz czynne i bierne prawo wyborcze członka zwyczajnego. Na poziomie operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR inkluzywność przejawia się powszechnością oraz dostępnością efektów operacji w odniesieniu do charakteru operacji oraz zdiagnozowanej grupy docelowej. Ponadto Wnioskodawcami w ramach konkursów ogłaszanych w celu wdrożenia LSR będą przedstawiciele wszystkich sektorów posiadających związek z obszarem LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”. W LSR zaplanowano realizację przedsięwzięć w ramach trzech celów skierowanych do

następujących sektorów: cel pierwszy – sektor gospodarczy (funkcjonujące podmioty gospodarcze oraz osoby fizyczne zainteresowane podjęciem działalności gospodarczej, w tym rolnicy), cel drugi – sektor publiczny (JST), oraz cel trzeci - sektor społeczny.

W procesie oceny operacji **inkluzywność** zostanie oceniona w następujący sposób:

10 pkt.– operacja ma charakter inkluzywny w odniesieniu do charakteru operacji oraz zdiagnozowanej grupy docelowej.

0 pkt. – operacja nie ma charakteru inkluzywnego.

Rozdział VIII. Plan działania

Plan działania zostanie zrealizowany zgodnie z Załącznikiem Nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju. Plan działania jest bardzo ściśle powiązany z logiką realizacji LSR opisaną w Rozdziale VI, który zawiera opis celów, przedsięwzięć i wskaźników. W dokumencie tym wskazano szczegółowo harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu wszystkich przedsięwzięć w przedziałach czasowych tzw. kamieniach milowych określonych następującymi datami: 30.06.2026 r. – **I kamień milowy** oraz 31.12.2027 r. – **II kamień milowy**, co w rezultacie znajdzie odzwierciedlenie w osiągnięciu 3 celów LSR. Do 30 czerwca 2026 r. założono realizację co najmniej 40 % środków przeznaczonych na wdrażanie LSR, a do 31.12.2027 r. co najmniej 80% tych środków. Realizacja celu związanego z rozwojem przedsiębiorczości (rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki) zaplanowana została na lata 2024 – 2027. Realizacja celu poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej zaplanowana jest do realizacji w latach 2024 – 2028, natomiast realizacja celu dot. włączenia społecznego seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji przewidziana jest do realizacji w latach 2024 – 2029. Założenia związane z Planem działania przyjęto w oparciu o dotychczasowe doświadczenie związane z wdrażaniem LSR, wyniki konsultacji społecznych, wyniki pracy Grupy Roboczej ds. opracowania LSR oraz zdiagnozowane potrzeby i oczekiwania potencjalnych Beneficjentów LSR. Plan działania będzie na bieżąco monitorowany co pozwoli na dokonywanie ewentualnych korekt, które przed ich wprowadzeniem zostaną poddane konsultacjom społecznym. Na koniec wdrażania LSR (31.12.2029 r.) Plan działania zakłada 100% realizację wszystkich wskaźników produktu i rezultatu.

Celem sprawnego i skutecznego wdrożenia LSR planuje się, w ramach Celu 3 LSR (włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji) różnorodne działania i metody realizacji operacji aktywizujące lokalną społeczność, w tym: minimum trzy projekty grantowe, operacje realizowane w partnerstwie przez podmioty z obszaru objętego LSR oraz przygotowanie 9 koncepcji Smart Villages.

W ramach Celu 2 (poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej) i Celu 3 (włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji) przewiduje się realizację operacji, dla których efekty będą dedykowane w szczególności do zdefiniowanych grup osób w niekorzystnej sytuacji tj. kobiety, osoby z niepełnosprawnościami). W przypadku realizacji operacji skierowanej do grup osób w niekorzystnej sytuacji Wnioskodawca zobowiązany będzie do podejmowania działań animacyjnych i komunikacyjnych gwarantujących osiągnięcie konkretnych rezultatów.

Rozdział IX. Plan finansowy LSR

Przewiduje się wdrożenie LSR na lata 2023 – 2029 ze środków EFRROW, budżetu państwa oraz środków własnych Stowarzyszenia.

Na realizację LSR przewidziana została kwota **1 750 000 EUR**.

Na realizację Celu 1 - *Rozwój przedsiębiorczości w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki* przewidziano kwotę **700 000 EUR** (40 % alokacji) w tym na podjęcie działalności gospodarczej: **250 000 EUR** oraz rozwój działalności gospodarczej: **450 000 EUR**.

Na realizację Celu 2 - *Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej* przewidziano kwotę **700 000 EUR** (40 % alokacji).

Natomiast na Cel 3 - *Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji* przeznaczono kwotę **350 000 EUR**, w tym min. 3 projekty grantowe: **80 000 EUR**, operacje realizowane w partnerstwie przez podmioty z obszaru objętego LSR: **20 000 EUR**, przygotowanie koncepcji Smart Villages: **10 000 EUR**, dwa projekty partnerskie jeden z partnerami krajowymi: **25 000 EUR** oraz jeden z partnerem zagranicznym: **75 000 EUR**, a resztę środków zaplanowano do rozdysponowania w zwykłym trybie konkursowym: **140 000 EUR**.

Koszty związane z Zarządzaniem LSR ze środków EFRROW ustalono na poziomie **412 500 EUR**. W ramach tych środków zawarte są koszty związane z funkcjonowaniem biura i organów w zakresie wdrażania LSR, koszty działań animacyjnych, koszty organizacji szkoleń oraz realizacji Planu komunikacji z lokalną społecznością.

Działalność LGD, w tym wdrażanie LSR i Zarządzenie będzie finansowane również z innych źródeł:

- Środki statutowe Stowarzyszenia w tym pochodzące ze składek członkowskich oraz działalności odpłatnej pożytku publicznego.
- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO, Priorytet 2 Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego oraz 4 Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich.
- Środki dostępne dla organizacji pozarządowych w ramach konkursów ofert ogłaszanych przez gminy członkowskie LGD oraz Samorząd Województwa.
- Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (EFMRA), Priorytet 3 Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury, zawartego w Programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021 – 2027.
- Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027, Priorytet: Włączenie i Integracja, Poddziałanie 2.9.1 „Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystanej sytuacji”.

Środki pozyskane ze wskazanych wyżej źródeł posłużą przede wszystkim na realizację dodatkowych operacji w ramach Celu 3 - *Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji*, Przedsięwzięcie 3.1 - *Wsparcie inicjatyw związanych z włączeniem społecznym*. Wsparcie w ramach alokacji EFRROW tego celu ustalono na poziomie 20 %. Dzięki pozyskaniu dodatkowych źródeł finansowania kwota przewidziana na realizację tego może ulec zwiększeniu o ponad 28 % (ok. 100 000 EUR). Konieczność pozyskania dodatkowych środków wynika z faktu, iż zdecydowano o przeznaczeniu 80% budżetu LSR na inwestycję sektora gospodarczego i publicznego. Rozwój gospodarczy przyczynia się do wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki i liczby tworzonych miejsc pracy, natomiast tworzenie infrastruktury publicznej jest niezbędne w celu zaspokojenia potrzeb lokalnej społeczności. Na projekty społeczne przeznaczono 1/5 alokacji, ale potrzeby w tym zakresie są dużo większe stąd konieczność poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania z różnych programów pomocowych. W poprzedniej perfektywnie LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” zrealizował program finansowany ze środków FIO tzw. „dotacja na sznurku” polegający na wsparciu młodych, niedoświadczonych organizacji pozarządowych w aplikowaniu o grant, wsparciu w realizacji operacji oraz rozliczaniu. Tego typu kompleksowe wsparcie udzielone kilku organizacjom zaowocowało ich wzmocnieniem oraz sięgnięciem po środki w ramach PO RYBY na lata 2014 – 2020. LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie” już od kilku lat działa aktywnie na rzecz sektora społecznego w tym osób młodych czy osób starszych udzielając szeroko rozumianego doradztwa i wsparcia pozyskując na ten cel środki z innych funduszy np. FIO, NOWEFIO, a także dzięki posiadanym zasobom kadrowym również w postaci wolontariatu.

Rozdział X. Monitoring i ewaluacja

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju jest dysponowanie wiedzą na temat osiąganych postępów w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do prawidłowego reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji zadań kluczowych. LSR opracowana została w sposób partycypacyjny, dlatego też warunkiem niezbędnym dla jej prawidłowej realizacji jest jak najbardziej aktywny udział mieszkańców w procesie oceny jej wdrażania.

Monitoring jest procesem ciągłym, polegającym na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, jak również ocena zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Za proces monitorowania działalności LGD i wdrażania LSR jest odpowiedzialny Zarząd LGD. Przeprowadzenie badań wymagających profesjonalnego przygotowania, Zarząd LGD może zlecać ekspertom zewnętrznym. Do przygotowania danych sprawozdania monitoringowego oddelegowany jest pracownik biura LGD, który dokonuje na bieżąco analizy dokumentów, stopnia osiągnięcia wskaźników, przeprowadza wywiady z beneficjentami (m.in. ankiety). Gotowe sprawozdanie przedkłada się Zarządowi LGD w celu jego zatwierdzenia lub skierowania do poprawek. Zaakceptowane przez Zarząd sprawozdanie z monitoringu Zarząd przedstawia na Walnym Zebraniu Członków. Wyniki monitoringu, w formie corocznego sprawozdania, sporządzane po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, są podstawą do opracowania raportu ewaluacyjnego.

Ewaluacja

Ewaluacja jest oceną efektywności, skuteczności oddziaływania, trwałości i zgodności funkcjonowania LGD i realizacji LSR w kontekście założonych celów. Wiąże się ona z działaniem analitycznym mającym na celu dostarczenie informacji na temat skuteczności podjętych celów i przedsięwzięć. Pozwala na zestawienie wyników realizowanej strategii z zaplanowanymi wskaźnikami. Celem wykonania ewaluacji jest wykorzystanie doświadczeń płynących z dotychczasowych działań wdrożeniowych do poprawy przyszłych przedsięwzięć realizacyjnych.

Poziom organizacyjny

Zawarte w Lokalnej Strategii Rozwoju propozycje celów i przedsięwzięć stanowią wyzwanie dla całej społeczności obszaru działania LGD. Efektywność realizacji celów wskazanych w dokumencie w dużej mierze będzie zależała od prawidłowego jej monitoringu i ewaluacji. Organem odpowiedzialnym za nadzór nad monitoringiem i ewaluacją w LGD jest Zarząd.

Organem pomocniczym, wykonującym czynności techniczne związane z procesem monitoringu i ewaluacji jest Biuro LGD, którym kieruje Dyrektor Biura.

Do zadań pracowników biura należeć będą:

- pomiar efektywności i zasięgu oddziaływania podejmowanych działań komunikacyjnych
- analiza stopnia realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR
- zbieranie danych dotyczących działalności organów stowarzyszenia
- badanie zgodności realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR
- zbieranie danych na temat jakości świadczonego doradztwa oraz organizowanych przedsięwzięć z zakresu animacji lokalnej

- badanie zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia
- przygotowanie rocznych sprawozdań z realizacji LSR.

Co dwa lata na podstawie analizy materiałów przedstawionych przez dyrektora Biura LGD Zarząd sporządza raport ewaluacyjny w oparciu o kryteria efektywności, trwałości, trafności oraz skuteczności analizowanych poziomów wdrażania LSR. W sytuacjach tego wymagających, Zarząd wprowadza zmiany lub aktualizacje w LSR i przedstawia je do akceptacji WZC po uprzednim poddaniu ich konsultacjom społecznym.

Poziom merytoryczny

Zarząd LGD jest merytorycznym wsparciem dla pracowników Biura LGD. Jego zadaniem jest przede wszystkim nadzór nad prawidłowym procesem i sposobem realizacji zadań monitorujących prowadzonych przez pracowników Biura LGD oraz podejmowanie na bieżąco decyzji w sprawach tego wymagających.

Poziom społeczny

Dotyczy on wzmacniania spójności i integralności społecznej obszaru LGD, jak również rozpowszechniania informacji o zapisach LSR wśród mieszkańców, pozyskiwania partnerów do jej wdrażania oraz potencjalnych beneficjentów celem osiągnięcia określonych w niej kierunków interwencji.

W celu upowszechniania treści Lokalnej Strategii Rozwoju LGD zaplanowało szereg działań przedstawionych w Planie komunikacji będącym Załącznikiem Nr 2 do wniosku o wybór LSR.

Tabela 11. Elementy podlegające monitoringowi

Lp.	Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych/ Sposób wykorzystania wyników
1.	Poziom realizacji LSR na podstawie stopnia osiągniętych mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników celów LSR	Pracownicy Biura LGD (ocena własna)	Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, wewnętrzne rejestry danych LGD, wizytacje na miejscu realizacji operacji, zdjęcia	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Stopień realizacji wskaźników określonych w LSR, procedury naboru i oceny wniosków
2.	Harmonogram ogłaszanych konkursów	Pracownicy Biura LGD (ocena własna)	Rejestr ogłaszanych konkursów	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
3.	Budżet LSR- wydatkowanie środków na poszczególne przedsięwzięcia LSR	Dyrektor Biura	Dane księgowe, rejestry danych, zestawienia	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do poziomu realizacji LSR oraz kwot wynikających z podpisanych umów
4.	Zainteresowanie stroną internetową LGD	Pracownicy LGD (ocena własna)	Licznik odwiedzin strony internetowej	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD mierzona liczbą odwiedzających stronę
5.	Poziom osiągnięcia założeń Planu Komunikacji	Pracownicy Biura LGD (ocena własna)	Analiza ankiet ze szkoleń i warsztatów, analiza wpisów na portalu społecznościowym, analiza wywiadów bezpośrednich, opinie beneficjentów	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Poprawność realizacji zaplanowanych celów i zadań komunikacyjnych, efekty działań komunikacyjnych, w szczególności stopień satysfakcji uczestników z jakości prowadzonych działań szkoleniowych i warsztatowych.
6.	Funkcjonowanie Biura	Dyrektor Biura i Zarząd LGD	Anonimowe ankiety od beneficjentów i osób którym udzielono porad	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Ocena efektów pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, efektywność świadczonego doradztwa, pomoc w rozwiązywaniu problemów, ocena skuteczności prowadzonej animacji społecznej
7.	Funkcjonowanie Rady LGD	Zarząd LGD i Dyrektor Biura	Listy obecności, oświadczenia o powiązaniach, karty oceny, protokoły z oceny, procedury, odwołania, protesty	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Frekwencja, poprawność i jakość oceny operacji, zachowanie parytetów w sektorach, powiązania i transparentność ocen

8.	Wykorzystanie partycypacyjnych metod wdrażania LSR	Pracownicy Biura LGD (ocena własna)	Analiza raportów i sprawozdań z lokalną społecznością, przeprowadzonych ankiet tradycyjnych, wpisów w Internecie i portalach społecznościowych, statystyki od administratora strony internetowej LGD	Na bieżąco w całym okresie wdrażania	Zaangażowanie społeczności lokalnej w procesie realizacji LSR
----	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	---

Tabela 12. Elementy podlegające ewaluacji:

Lp.	Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych/ Sposób wykorzystania wyników
1.	LSR - stopień realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, rejestr danych LGD, sprawozdania roczne Biura LGD, wywiady i rozmowy telefoniczne z beneficjentami.	Ocena dwuletnia	Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów. Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych przedsięwzięć
2.	Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Wewnętrzny rejestr danych.	Ocena dwuletnia	Ocena zgodności ogłaszanych konkursów i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR
3.	Budżet LSR	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Wewnętrzny rejestr danych, raporty i sprawozdania finansowe	Ocena roczna	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne cele i przedsięwzięcia
4.	Procedury i kryteria wyboru wniosków	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Analiza w oparciu o doświadczenie z przeprowadzonych naborów, kart oceny, analizy złożonych protestów, ankiet beneficjentów w zakresie oceny procedur i kryteriów.	Ocena dwuletnia	Ocena wpływu obowiązujących kryteriów na realizację wskaźników LSR, stopień zrozumienia i stosowania procedur oraz kryteriów wyboru
5.	Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Badania ankietowe	Ocena dwuletnia	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR mierzona jako liczba osób, które uzyskały informację na temat działań oraz aktywizacji prowadzonej przez LGD oraz skuteczność animacji społeczności i

6.	Działalność LGD pracownicy i funkcjonowanie Biura	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Badania ankietowe, opinie Beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami, wywiady z wnioskodawcami, członków Stowarzyszenia	Ocena roczna	Ocena poprawności wywiązywania się pracowników z powierzonych im zadań i obowiązków oraz ocena poprawności działalności LGD określająca skuteczność realizowanych zadań odnośnie do założeń LSR
7.	Plan Komunikacji	Pracownicy Biura LGD i Zarząd	Strona internetowa, wywiady bezpośrednie z mieszkańcami,	Ocena roczna	Analiza poziomu realizacji wskaźników i budżetu, skuteczność podjętych działań, jakość zastosowanych narzędzi i sposobów komunikacji
8.	Wpływ realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru działania LGD	Pracownicy Biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Rejestr danych LGD, ankiety i sprawozdania beneficjentów	Ocena dwuletnia	Analiza wpływu działań LGD na procesy rozwojowe zachodzące na obszarze działania LGD. Ocena czy pozytywne efekty przedsięwzięć mogą przetrwać po zakończeniu realizacji LSR

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023- 2027;
2. *Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027* z 15 marca 2023r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
3. Brodziński Z. 2011. *Program Leader jako narzędzie stymulowania rozwoju obszarów wiejskich – propozycja metodyczna oceny oddziaływania*. Zesz. Naukowe WSB w Poznaniu, nr 33, s. 9-20.
4. Dane Starostwa Powiatowego w Giżycku; <http://www.powiatgizycki.pl/> – obejmują dane dla gmin: Giżycko, Kruklanki, Miłki, Ryn, Wydminy.
5. Dane Starostwa Powiatowego w Kętrzynie; <http://bip.warmia.mazury.pl/> - obejmują dane dla gminy Srokowo.
6. Dane Starostwa Powiatowego w Węgorzewie; <http://www.powiatwegorzewski.pl/aktualnosci.php> – obejmują dane dla gmin: Budry, Pozezdrze, Węgorzewo.
7. Dokumenty strategiczne samorządów członowych LGR „Wielkie Jeziora Mazurskie”.
8. Raport z ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016 – 2023 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”, grudzień 2022 r.
9. *Diagnoza problemów w funkcjonowaniu, rozwoju i warunków sukcesu 3 sektorów życia społeczno – gospodarczego na terenie gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich jako czynnika rozwoju społeczeństwa obywatelskiego z zastosowaniem triangulacji źródeł i metod badawczych*, Węgorzewo 2015.
10. Drygas M. 2011. *Przedsiębiorczość na tle zmian społecznych na wsi, sposoby wzmacniania pozycji rolnika w łańcuchu żywnościowym*. W: *Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju*. Forum Debaty Publicznej. Spotkanie czwarte: *Stan i perspektywy polskiego rolnictwa*. Wyd. Kancelaria Prezydenta RP. Spała 24 września 2011 r., s. 34.
11. Duczkowska-Małysz K. 2007. *Obszary wiejskie – przestrzeń problemów czy przestrzeń cywilizacyjnych szans Europy – z uwzględnieniem zmian modelu rolnictwa europejskiego i wzrostu rangi wsi w Europie*. W: *Materiały konferencyjne. VI Europejski Kongres Odnowy Wsi*, Kamień Pomorski, 23-26 maja 2007 r. Wyd. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, s. 2.
12. Kłodziński M. 2010. *Główne funkcje polskich obszarów wiejskich z uwzględnieniem dezagrarnizacji wsi i pozarolniczej działalności gospodarczej*. W: *Rozwój obszarów wiejskich w Polsce*. Red. Kłos B., Stankiewicz D. *Studia Biura Analiz Sejmowych*, Nr 4 (24) 2010, Wyd. Kancelaria Sejmu, Warszawa, s. 9.
13. Kołodziejczyk D. 2004. *Kierunki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*. W: *Polska przestrzeń wiejska: procesy i perspektywy*. Red. Bański J. *Studia Obszarów Wiejskich*, t. VI. Wyd. PTG PAN, Warszawa, s. 44.
14. *Małe ojczyzny w wielkim krajobrazie*, publikacja opracowana przez Fundację „Dziedzictwo nasze”. Projekt „Działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców wsi poprzez rozwój oferty turystycznej oraz wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych obszaru” realizowany przy udziale środków Unii Europejskiej. Wyd. Mazurskie. Giżycko 2007.
15. *Problemy demograficzne i ich wpływ na rozwój obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim*. 2014. Red. Brodziński Z., Borawska M. Wyd. Centrum Rozwoju Obszarów Wiejskich UWM, Olsztyn.
16. Rakowska J., Wojewódzka-Wiewiórska A. 2010. *Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych*. W: *Ekspertyza wykonana na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego*, Warszawa, s. 7.

17. Senetra A., Suchta J. 2003. *Rolnictwo i turystyka w regionie Warmii i Mazur jako wiodące dziedziny gospodarcze w przeobrażaniu obszarów wiejskich i perspektywie ich rozwoju*. W: *Współczesne przeobrażenia i przyszłość polskiej wsi*. Red. Górz B., Guzik C., Studia Obszarów Wiejskich, tom IV. Wyd. PTG PAN, Warszawa, s. 93-94.
18. *Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko – mazurskiego* przyjęta Uchwałą nr XVIII/425/16 Sejmiku Woj. Warmińsko – Mazurskiego z dnia 28 czerwca 2016r.
19. *Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego* przyjęta Uchwałą nr XIV/243/20 Sejmiku Woj. Warmińsko – Mazurskiego z dnia 18 lutego 2020r.
20. Szromek A.R. 2012. *Przegląd wskaźników funkcji turystycznej i ich zastosowanie w ocenie rozwoju turystycznego obszaru na przykładzie gmin województwa śląskiego*. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Seria: Organizacja i Zarządzanie, Zeszyt XX, s. 295-309.
21. Tomczak P. 2009. *Grupy producentów rolnych jako nowe formy zespołowego działania na polskiej wsi*, W: *Procesy przekształceń przestrzeni wiejskiej*. Red. Rydz E., Rudnicka R. Studia Obszarów Wiejskich, tom XVII. Wyd. PTG PAN, Warszawa, s. 201-210.
22. *Tradycyjne produkty północnego obszaru Wielkich Jezior Mazurskich*, publikacja opracowana przez Fundację „Dziedzictwo nasze”. Projekt „Działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców wsi poprzez rozwój oferty turystycznej oraz wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych obszaru” realizowany przy udziale środków Unii Europejskiej. Wyd. Mazurskie. Giżycko 2007.
23. Wilkin J. 2008. *Obszary wiejskie w warunkach dynamizacji zmian strukturalnych*. Ekspertyza na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Wyd. MRR, Warszawa, s. 608.
24. Wilkin J. 2011. *Dotychczasowe i przewidywane tendencje rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*. W: *Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju*. Forum Debaty Publicznej. Spotkanie pierwsze: *Warunki życia na wsi*. Wyd. Kancelaria Prezydenta RP. Warszawa 2 marzec 2011 r., s. 20.

Załącznik Nr 1 do LSR – Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
250 000	P.1. 1 Wsparcie podmiotów podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą	Osoby fizyczne	konkurs
450 000	P.1.2. Wsparcie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej	Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwa społeczne,	konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
700 000	P.2. Budowa, przebudowa, wyposażenie lub doposażenie małej infrastruktury publicznej	Podmioty sektora publicznego	konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
350 000	P.3 Wsparcie inicjatyw związanych z aktywizacją i włączeniem społecznym	Podmioty sektora społecznego, publicznego, osoby młode, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami lub inne będące w niekorzystnej sytuacji	Konkurs/ projekty grantowe/ projekty partnerskie/ projekty realizowane w partnerstwie

Załącznik Nr 2 do LSR – Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki													
Przedsięwzięcie P.1.1.1	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	6 sztuk	40%	6 sztuk	40%	3 sztuki	100%	0 sztuk	100%	0 sztuk	100%	0 sztuk	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.1.2	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	2 sztuki	18%	2 sztuki	18%	2 sztuki	18%	3 sztuki	100%	0 sztuk	100%	0 sztuk	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)	Liczba utworzonych miejsc pracy	6 sztuk	-	6 sztuk	-	3 sztuki	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2 (1)	Liczba operacji przyczyniających się do realizacji na obszarach wiejskich celów w zakresie zrównoważonego środowiskowego oraz osiągnięcia celów w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania do niej	2 sztuki	-	2 sztuki	-	2 sztuki	-	3 sztuki	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	PS WPR

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.2.	Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej													
Przedsięwzięcie P. 2.1	Liczba operacji związanych z poprawą dostępu do małej infrastruktury publicznej	2 sztuki	18,18%	3 sztuki	45,45%	3 sztuki	72,72%	2 sztuki	90,91%	1 sztuka	100%	0 sztuk	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1(1)	Liczba osób korzystających z lepszego dostępu do usług i infrastruktury	400 osób	-	600 osób	-	600 osób	-	400 osób	-	200 osób	-	0 osób	-	PS WPR

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.3.	Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystanej sytuacji													
Przedsięwzięcie P. 3.1	Liczba inicjatyw związanych z aktywizacją i włączeniem społecznym	2 sztuka	18,18%	2 sztuki	36,36%	4 sztuki	72,73%	1 sztuka	81,82%	1 sztuka	90,91%	1 sztuka	100%	PS WPR
	Liczba operacji ukierunkowanych na opracowanie koncepcji inteligentnych wsi	1 sztuka	100%	0 sztuka	100%	0 sztuka	100%	0 sztuka	100%	0 sztuka	100%	0 sztuka	100%	
Wskaźnik rezultatu W.3.1(1)	Liczba osób objętych wspartymi projektami włączenia społecznego	100 osób	-	100 osób	-	200 osób	-	100 osób	-	100 osób	-	100 osób	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.1(1)	Liczba wspartych strategii inteligentnych wsi	9 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	0 sztuk	-	PS WPR

Załącznik Nr 3 do LSR – Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 750 000	0	0	1 750 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	412 500	0	0	412 500
Razem	2 162 500	0	0	2 162 500

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Załącznik nr 4 do LSR – Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	350 000	20 %	500 000	48,57%	400 000	71,42%	0	71,42%	350 000	91,42%	100 000	97,14%	50 000	100%
EFS+	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0
EFRR	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	350 000	20%	500 000	48,57%	400 000	71,42%	0	71,42%	350 000	91,42%	100 000	97,14%	50 000	100%